

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878.   Andra Kammaren.   N:o 14.

Fredagen den 1 Mars.

Kl. 12 på dagen.

Herr vice Talmannen ledde Kammarens förhandlingar under detta sammanträde.

§ 1.

Justerades protokollet för den 22 nästlidne Februari.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 7);

Konstitutions-Utskottets memorial N:o 2;

Lag-Utskottets utlåtanden N:is 10, 11 och 12; samt

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 1, 2 och 3 (i samlingen N:is 10, 11 och 12).

§ 3.

Företogs till afgörande Banko-Utskottets utlåtande N:o 8, i anledning af gjorda framställningar att ett på deposition i Riksbanken insatt belopp måtte, oakadt depositionsbeviset förkommit, till deponenten utbetalas.

*Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommit
depositions-
bevis.*

Framställningar i omförmälda hänseende hade till Utskottet inkommit dels från fullmäktige i Riksbanken och dels från Andra Kammaren genom remiss af den derstädes utaf Herr *L. Peyron* i ämnet afgifna motion, N:o 55; och var af Utskottet den hemställan gjord:

att ifrågavarande den 16 Maj 1877 af Handlanden *A. Conti* i Riksbanken insatta belopp, utgörande 11,500 kronor, jemte derå upplupen och ålöpande 4 procent årlig ränta måtte, utan hinder deraf att depositionsbeviset ej kunde företes, till *Conti* eller hans lagligen befullmäktigade ombud, mot quitto, af Riksbanken utbetalas.

Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.

Efter uppläsning af denna hemställan, mot hvilken Herrar *Lyttkens*, *Ola Månsson* och *A. P. Danielsson* inom Utskottet reserverat sig, anförde:

(Forts.)

Herr *Ola Månsson*: Man kan icke förneka, att billigheten talar för att denne utländske undersåte må återbekomma de penningar, han på deposition insatt i Riksbanken, ehuru han på ett slarfvigt sätt förstört det till honom af banken utfärdade depositionsbeviset; men då ingen bestämd säkerhet förefinnes för att icke Riksbanken i sådant fall kan få utbetala dessa 11,500 kronor två gånger, synes det mig likväl, som om saken tålde att något tänka på. Frågan synes dessutom vara en principfråga; och då i denna Kammare finnas så många jurister, torde det vara af intresse att få höra, huru de bedöma saken. För min del tror jag icke, att man obetingadt kan säga, att banken utan risk kan utbetala dessa penningar. — Hade Utskottet deremot velat framlägga ett förslag i det syftet, att, ehuru någon säkerhet icke blifvit af deponenten stäld, denne af gunst och nåd måtte utfå det deponerade beloppet, skulle jag för min del icke motsatt mig ett sådant förslag. Då emellertid så icke skett, tror jag det vara bäst att yrka afslag på Utskottets hemställan.

Herr *Peyron*: De skäl som Banko-Utskottet lemnat som stöd för sitt tillstyrkande af i fråga varande framställning synas mig vara tillräckligt många och tillräckligt goda, hvarför jag har intet sådant att dertill lägga. Jag skall dock be att få yttra några ord.

Alla de anmärkningar som gjorts och kunna göras i denna sak röra sig naturligtvis uteslutande deromkring att Riksbanken genom utbetalande af ifrågasatta beloppet skulle ikläda sig risken att få betala samma summa ytterligare en gång för den händelse nemligen att det första depositionsbeviset sedermera skulle åter dyka upp. Med all aktning för dessa åsigtter måste jag dock sätta ett obetingadt högre värde på de auktoritetens som i denna fråga redan förut yttrat sig. År 1863 förekom ett liknande fall: en kommissionslandtmätare i Jemtland vid namn *Hallqvist* förlorade vid den tiden ett Riksbankens depositionsbevis å 3,500 Riksdaler. Han sökte det oaktadt utfå det insatta beloppet af Riksbanken. Saken kom under pröfning och bedömande dels af revisorerna öfver diskontverkets förvaltning för år 1868 dels ock af Riksdagens revisorer för samma år. Dessa afgäfvö yttranden i den syftning att, "derest till insättare af penningar i banken mot bevis af sådan lydelse, som det i fråga varande, de insatta medlen återbetalades, utan att depositionsbeviset till banken återlemnades och endast emot ett af insättaren utfärdadt, till riktigheten styrkt qvitto, banken derigenom vore tryggad för vidare kraf på grund af depositionsbeviset." Uti nu föreliggande fall har Riksbankens juridiska ombud, *Härads höfding Österdahl* i ett utlåtande som är omnämndt i bankofullmäktiges protokoll den 30 Augusti 1877 förklarar, att han med afseende å lydelsen af dylika depositionsbevis delade den mening som, på sätt nyss är vordet nämndt, blifvit af revisorerna öfver diskontverket och riksdagens revisorer omfattad. Sedermera hafva bankofullmäktige sjelfva förklarar, att de anse det icke vara förenadt med något äfventyr för Riksbanken att, mot

särskildt qvitto af deponenten, utbetala meranämnda af honom i Riksbanken insatta belopp med derå från insättningsdagen belöpande ränta, oakadt depositionsbeviset öfver insättningen ej kan företes. Det enda tillfälle, då något i afvikande riktning mot dessa åsigtter af någon auktoritet blifvit yttradt, var vid 1870 års riksdag, då sammansatta Banko- och Lag-Utskottet i ett betänkande, mot hvilket likväl reservationer voro afgifna af Herrar von Gegerfelt, Bergström och Bovin, eller med andra ord, af alla jurister inom Utskottet utom Grefve Sparre, yttrade att det torde få anses tvifvelaktigt, huruvida Riksbankens fullkomliga betryggande emot förnyadt kraf, i händelse det ursprungliga depositionsbeviset framdeles varder med anspråk på betalning förededt kunde åstadkommas. Ja, mine Herrar, ett fullt betryggande mot möjligheten af ett kraf trotsar jag hvem som helst att kunna tillvägabrunga. Ett sådant kraf kan dock icke vara farligt. Frågan är nemligen här, huruvida ett så beskaffadt kraf kan hafva någon utsigt att med framgång bedrivas; och att så kan ske har jag icke hört någon vilja påstå.

Af allt hvad i denna fråga har yttrats framgår enligt min tanke ovedersägligt, att Riksbanken icke löper något slags risk genom det i fråga varande beloppets utbetalande. Vid sådant förhållande torde ett tillmötesgående från Riksdagens sida törhända vara på sin plats, och detta så mycket hellre som frågan här gäller en utländsk man, för hvilken någon större konsideration måhända bör göras. Dessutom föreligga här, enligt hvad handlingarne utvisa, särskilda ömmande omständigheter. Första Kammaren har redan genom sitt beslut i ämnet visat prof på ett sådant tillmötesgående; och jag hoppas att äfven denna Kammare, då den nu skall skrida till fattande af sitt beslut i saken, icke genom sitt votum skall gifva "ett blekladgt nej på mensklighetens böner".

Herr Danielsson: Såsom Herrarne behagade se af föreliggande betänkande, har jag varit af annan mening än de af Utskottets ledamöter, som fattat beslutet i frågan.

Till en början ber jag få nämna, att jag ingalunda är öfvertygad derom, att Riksbanken utan risk kan utbetala det i fråga varande beloppet. Jag tror det vara rent af omöjligt för någon menniska att förut säga, hvilken utgång denna fråga, om ytterligare kraf på banken på grund af det förkomna depositionsbeviset komme att anställas, skulle få; ty jag är säker på, att juristerna derom skulle komma att hysa olika meningar. För öfrigt förefaller det mig ganska märkvärdigt, att det ifrågasatts, det vi skola så att säga förbigå vår lagstiftning i detta fall för att efterkomma en utländings önskan — en önskan, som har sin grund just i hans eget slarf. Jag ber att till stöd för min åsigt få återropa 24 § mom. b af det för Riksbanken gällande reglemente, hvari tydligen stadgas att: "öfver insättning meddelas bevis, hvilket skall återställas, då penningarne lyftas". I detta bevis står tydligen förklaradt, att banken mot återfående af beviset utbetalar det deponerade beloppet. I beviset står derjemte, att detsamma får på annan person öfverlåtas, hvilken öfverlåtelse skall för banken föresivas; men der stadgas icke, att uppvisandet skall ske inom viss tid; den nye innehafvaren är icke skyldig att genast tillkännagifva öfverlåtelsen, han kan dröja dermed huru länge som helst. Jag hemställer till Eder, mine Herrar

Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.

(Ports.)

*Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.*

(Forts.)

jurister, om icke vid sådant förhållande ytterligare kraf mot Riksbanken kan ifrågakomma, då reglementet tydligen föreskrifver, att depositionsbeviset skall återställas, innan penningarne få lyftas. Man säger att summan är så obetydlig, att det gör ingenting, om banken också skulle komma att få utbetala den två gånger. Men jag tror verkligen, att deri ligger en stor risk för Riksbanken. Om dessa 11,500 kronor få utbetalas två gånger är visserligen af mindre betydighet. Men, mine Herrar, banken har mycket penningar inestående på deposition; och vore exemplet en gång gifvet att banken utlemnade en deponerad summa utan återfående af insättningsbeviset, så kunde det ju falla en eller annan depositör in att låta sitt depositionsbevis försvinna, men ändå kräfva banken på det insatta beloppet. Det är ur den synpunkten jag reserverat mig mot Utskottets hemställan.

Här har framhållits, att saken gälde en utländsk man. Ja, visserligen! Men en utlänning får väl lika väl som landets egna innebyggare böja sig för svensk lag.

Inom Utskottet har jag förfäktat den åsigt, att så väl motionen i fråga som bankofullmäktiges framställning i ämnet borde för närvarande underkännas och beloppet utlemmas först efter ett år från den dag, detsamma enligt depositionsbeviset var förfallet till betalning, så att fullmäktige under tiden hade fått tillfälle att affatta texten i depositionsbevisen i andra ordalag än de nuvarande och omflytta de i banken på deposition insatta medlen på dessa nya bevis. Denna min åsigt godkändes icke af Utskottet, men understöddes dock af flere ledamöter inom detsamma.

Min fulla öfvertygelse är som jag sagt, att om Riksdagen fattar sitt beslut enligt Banko-Utskottets hemställan, så skall Riksbankens risk icke inskränkas till endast dessa 11,500 kronor, utan utsträckas till 100,000-tals. Det är för att förekomma ett så farligt prejudikat, som jag icke kan biträda Utskottets förslag, utan hos Herr vice Talmannen anhåller om proposition å afslag derå. Betalningsanspråket kan ju framställas ånyo vid nästkommande riksdag och, i fall bankofullmäktige till dess hunnit förändra ordalagen i depositionsbevisen, Riksbanken då utbetala beloppet med mindre risk än nu.

Herr Aug. Petterson: Jag skulle icke haft något emot att de af Conti insatta medlen till honom utbetalades, oaktadt det depositionsbevis hvarpå han grundar sin fordran förkommit, derest under enahanda förhållande äfven sveusk man finge tillgodonjuta samma förmån. Den senare deremot är skyldig att ställa borgen för medlens lyftande, i fall beviset förkommit och lyftningen sker före preskriptionstidens slut. Mig förekommer det, som om det låge litet kurtis för denne utländske undersäte i Utskottets utlåtande, då deri bland annat uttalas det förmenande, att det torde vara omöjligt för honom att i främmande land ställa säkerhet, som kan anses nöjaktig för den förlust, som till äfventyrs kan uppkomma för Riksbanken genom depositionsbeloppets utbetalande till honom. Dessutom vore, såsom näst föregående talare påpekat, prejudikatet farligt. Det kunde nemligen falla andra utlänningar in att låta sina depositionsbevis förkomma och sedan de efterlyst dem från predikstolar och i allmänna tidningar, komma och fordra banken på

det insatta beloppet och sålunda lura sig till ganska stora summor. Visserligen är det föreskrifvet, att öfverlåtelse af ett depositionsbevis till en annan person, för att vara gällande, skall vara uppvisadt för och antecknad i Riksbanken; men denna föreskrift förlorar nästan all betydelse, då någon viss tid, inom hvilken sådan uppvisning och anteckning skall ega rum, icke är bestämd och den som fått beviset på sig öfverlätet således kan vänta ända till nära tio år, innan han företer beviset till anteckning i banken. Äfventyret för Riksbanken är under denna långa tid lika stort som det nu anses vara.

Rörande framställning i anl. af ett förkommet depositionsbevis.

(Forts.)

Jag yrkar afslag å det föredragna utlåtandet.

Herr E. G. Boström: Herr vice Talman! Jag skall anhålla att få till bemötande upptaga hvad de två förste talarne, begge reservanter mot Utskottets förslag, anfört. Båda talarne framhöllo Contis slarfaktighet, men skiljde sig åt, då Herr Ola Månsson ville af "gunst och nåd" låta honom utfå beloppet, men Herr Danielsson ej ville gå in derpå.

Mot Herr Ola Månsson skulle jag vilja erinra, att Utskottet använde sin motivering, att Utskottet ansåg öfvervägande skäl tala för bifall till motionen, just för att förena dem, som ville af gunst och nåd utlemna medlen och dem, som gjorde det, emedan de ansågo ingen risk för banken vara dermed förbunden, och att han sålunda bort med detsamma känt sig tillfreds. Hr Danielsson tyckte att en sådan åtgärd vore ett förbigående af lagens föreskrifter i detta hänseendet; han nämnde ej hvilken lag skulle förbises, men jag förmodar att han menade förordningen af år 1739, angående bankotransportsedlar. Jag får då påpeka, att nämnda förordning, utgifven mera än 100 år innan banken började någon depositionsrörelse, näppeligen nu torde kunna tillämpas.

Men deremot innehåller vår lag, att fordringsbevis, som ej äro af löpande beskaffenhet, ej gäller i hvar mans hand, och då ett depositionsbevis är af icke löpande beskaffenhet, torde någon risk för Riksbanken ej kunna uppstå genom beloppets utbetalande.

Men, säger Herr Danielsson, Banko-reglementet stadgar i 24 §: "öfver insättning meddelas bevis, hvilket skall återställas, då penningarne lyftas", och äfven af denna grund vill han, att beloppet ej utbetalas. Detta stadganden afser naturligen de normala fallen, ej ett sådant som detta, då beviset af en eller annan anledning förkommit, och då gör, såsom jag nyss anfört, depositionsbevisets beskaffenhet att vara icke löpande, det möjligt för Riksbanken att endast mot qvitto utbetala beloppet. Om jag t. ex. mot ej löpande revers lånar en summa penningar af Herr Danielsson och sedan, utan återfående af reversen, men mot qvitto af Herr Danielsson, återbetalar summan, då tviflar jag på att en tredje person med reversen i hand kan af mig utkräfva beloppet, och jag tror, att Herrar jurister deri skola gifva mig rätt.

Herr Danielsson framställde äfven ett förslag mot förslaget. Han ville lemna frågan öppen åtminstone ett år, för att sätta bankofullmäktige i tillfälle att derunder ändra formuläret för depositionsbevisen. Han trodde, att banken härmed skulle undgå all fara, om något bedrägeri från Contis sida möjligen kunde förefinnas. I detta fall vill jag endast erinra, att skulle förhållandet vara sådant, så skulle naturligen vederbörande, sedan de om ett sådant beslut fått kunskap, först

*Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.
(Forts.)*

efter utgången af denna tid vidtaga några åtgärder, så att dermed ingenting vunnes. De depositionsbevis för öfrigt, som under året utlemnas, kunna naturligen vara af nytt formulär, men att uppsäga alla depositionsbevis för att ersätta dem med nya, skulle för Bankens rörelse vara en så menlig åtgärd, att fullmäktige omöjligen kunna vidtaga en sådan.

Slutligen var Herr Danielsson rädd för att genom Riksdagens bifall till föreliggande förslag ett farligt prejudikat skulle uppstå. Jag vill då erinra, att här är fråga om en utländing, och att ett sådant fall, då en sådan här insätter sina pengar och derefter förlorar beviset derom, torde så sällan förekomma, att någon fara för prejudikat ej kan deraf uppstå. Dessutom kan jag försäkra Herr Danielsson, att hvarken vår lagstiftning eller lagskipning känner prejudikat.

Sedan jag nu genomgått och, som jag hoppas, gendrivit alla de invändningar, hvilka blifvit mot Banko-Utskottets föreliggande förslag framställda, anhåller jag vördsamt om Kammarens bifall till detsamma.

Herr Lars Ersson i Vik: Som jag för min del ej kan inse, att Riksbanken löper ringaste risk genom att bifalla Herr Peyrons motion, så vill jag kort och godt instämma i allt hvad motionären i föreliggande sak anfört och yrkat.

Herr Farup: Nog är det bra ledsamt att depositionsbevisen från Riksbanken äro så uppställda, att tvister af sådan beskaffenhet som den nu i fråga varande kunna uppkomma. Hela utredningen af frågan hvilat, som jag tror, på den omständigheten, huruvida depositionsbeviset är löpande eller icke. De som motsatt sig den ifrågasatta utbetalningen till deponenten af det deponerade beloppet, oakadt depositionsbeviset förkommit, hysa den uppfattningen, att detta bevis är löpande. Men om så vore, skulle den satsen i Riksbankens depositionsbevis, som uttryckligen förklarar, att om öfverlåtelse eger rum, den skall ske genom anteckning på beviset och uppvisning hos Riksbanken af sagda värdepapper vara utan all betydelse. Följaktligen kan ett sådant bevis endast gälla för en viss af banken till namnet känd person. Om jag t. ex. lånar A. ett belopp och han lemnar ett bevis eller qvitto derpå, men jag sedermera frågar honom, om jag får transportera detta bevis på annan person, så kan han svara, att jag får göra det med vilkor, att han får veta med hvem han skall få att göra, derföre att han vill icke att beviset skall vara löpande. Detta papper gäller då icke annorlunda än såsom ett bevis på fordran vissa personer emellan, men ingalunda mellan hvilka som helst. Förhållandet med Riksbankens depositionsbevis är enahanda.

Herrar Danielsson och Aug. Pettersson hafva såsom skäl för afslag framhållit bland annat den omständigheten, att ingen bestämd tid är i beviset utsatt för dess uppvisande och antecknande i banken och att det således när som helst före preskriptionstidens slut skulle kunna presenteras till betalning. Detta kan likväl icke vara meningen; ty då skulle ju beviset vara en löpande förskrifning i stället för ett bevis på en personlig fordran.

Under sådana förhållanden har jag i Utskottet yrkat bifall till mo-

tionen och gör det äfven nu. Jag anser det icke förenadt med någon risk för Riksbanken att penningarne genast utbetalas.

*Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.*

(Forts.)

Herr Bergius: Man har under diskussionen yttrat, att mellan juristerna olika meningar skulle vara rådande, huruvida det förkomna depositionsbeviset vore af beskaffenhet, att Riksbanken kunde riskera något genom att, såsom här i fråga sättes, utbetala det deponerade beloppet, oakadt deponenten ej kan uppvisa beviset. För min del har jag svårt att tro, att meningarne derom verkligen äro delade bland juristerna; ty om man granskar i fråga varande bevis, finner man ganska lätt att detsamma icke är af den beskaffenhet, att Riksbanken behöfver för andra gången betala ut det deponerade beloppet vid ett möjligen framdeles skeende uppvisande af depositionsbeviset, i händelse banken nu jemlikt förslaget återlemnar summan till deponenten. För att en sådan skyldighet skulle åligga banken, fordras nemligen att depositionsbeviset utgör en löpande förskrifning. Dertill fordras antingen att beviset är stäldt till innehafvaren, eller att utgifvaren gifvit förste innehafvaren eller deponenten ovilkorligt lof att öfverlåta det till annan person. Intetdera är dock förhållandet, hvad angår nu i fråga varande dokument. Jag har skaffat mig en afskrift af ett dylikt bevis. Ordaydelsen i senare delen är följande: "Öfverlåtelsen af detta bevis får ske endast till viss person, och skall, för att vara gällande, tecknas å beviset; börande öfverlåtelsen till den nye egarens säkerhet hos Riksbanken till påteckning uppvisas." Riksbanken har således icke ovilkorligen medgifvit att detta bevis får på annan person transporteras, utan vid tillåtelsen fästat det vilkor, att öfverlåtelsen skall hos Riksbanken anmälas "till den nye egarens säkerhet"; hvilket icke synes kunna ega annan betydelse, än att genom anmälan hos Riksbanken den nye innehafvaren *derefter* erhåller samma rätt mot banken som förste innehafvaren ursprungligen egt. Här af följer ock, att det icke varit erforderligt att bestämma viss tid för uppvisandet.

Innan anmälan om öfverlåtelse skett, har nemligen nye innehafvaren icke förvärfvat någon sådan rätt mot banken, som utgör hinder för denna att till förste innehafvaren mot qvitto utbetala beloppet. Jag anser det derföre, på grund af depositionsbevisets innehåll, vara uppenbart, att detsamma är af den beskaffenhet, att Riksbanken icke kan löpa någon risk genom att utbetala beloppet till deponenten, och yrkar jag för den skull bifall till Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Icke heller jag anser, att beviset är af löpande beskaffenhet; ty för att det så skulle vara, borde det hafva varit stäldt till innehafvaren eller till viss man eller ordres. Jag anser mannens kraf vara så tydligt och klart, att jag icke betviflar, att icke hvilken domstol som helst skulle döma banken att betala. Den enda risk, som kunde inträffa, vore, om någon sedan komme med beviset i hand och sade sig vara Conti; ty kommer någon annan, så, om ock beviset är öfverlåtet på honom, kan likväl, då öfverlåtelsen icke i banken är anmäld, någon förnyad utbetalning ej gerna drabba banken, då ju Conti icke kan öfverlåta beviset med bättre rätt än han sjelf eger. Riskens skulle således vara den, att en person, som uppgäfve sig sjelf

Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.

(Forts.)

heta Conti, komme och presenterade depositionsbeviset. Men jag föreställer mig, att Riksbanken är så försiktig, att den icke betalar ut penningar till hvem som helst, utan slår upp Contis konto och ser till, att penningarne icke redan äro utbetalda. Riksbanken har således icke annat än att förvara hans qvitto i tio år, efter hvilkas förlopp alla vidare krafsanspråk ju äro preskriberade. Jag anser orimligt och orättvist, om karlen icke skulle få igen sina penningar, som han ärligen insatt; och det lider intet tvifvel att han icke har rätt dertill. Ty hvad är detta bevis annat än en vanlig icke löpande skuldsedel? Förkommer en sådan, så måtte väl hvilken redbar gäldenär som helst utan tvekan och utan farhåga kunna utbetala beloppet till fordringsegaren mot qvitto, förutsatt att han icke slarfvat bort detta inom 10 år. Orsaken hvarföre depositionsbeviset hos banken skall företes vid pennningarnes uttagande, är den, att banken icke skall behöfva taga qvitto. Om nu för *en* gång ett undantag härifrån sker, tror jag ingen fara kan vara dermed förknippad; och yrkar jag för den skull bifall till Utskottets förslag.

Herr Ake Andersson: Då denna fråga förevar till behandling i Utskottet, framkom till en början det förslag, som Herr Danielsson omnämnt, eller att Conti skulle få vänta ett år med utbetalningen. Detta förslag understöddes af mig, dock icke på de skäl Herr Danielsson anført, eller att jag tänkte mig möjligheten af att fullmäktige i Riksbanken skulle kunna infordra alla sina depositionsbevis inom ett år, utan derföre att jag trodde, att under loppet af denna tid några viktiga upplysningar möjligen skulle kunna vinnas angående det i fråga varande depositionsbeviset. Emellertid vann detta förslag icke anklång vid den slutliga behandlingen af frågan; och jag nedlade derföre min röst. Jag vill till följd häraf nu öppet tillkännagifva mitt votum, och detta blir, att jag efter närmare besinnande och med anledning af de åtgärder, som af Conti genom italienske konsuln härstädes vidtagits, förmedelst efterlysningar i kyrkorna inom Stockholms område och i allmänna tidningarne, de upplysningar fullmäktige i Riksbanken afgifvit samt ytterligare i Utskottet och här i Kammaren vunnits, yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Granlund: Här har utaf, jag tror, tvenne talare yttrats, att det icke skulle vara skäl att bifalla Utskottets förslag, derföre att det vore fråga om en utländing och att ifrågavarande bevis' förkommande skett genom en utländings slarf. Ett sådant skäl kan icke vara hållbart. Eller skulle vi vara mera afvoga mot en utländing än mot en landsman? Jag tror tvärtom. Man har sagt, att mannen får skylla sitt eget slarf för förlusten; men då man icke vet huru härmed tillgått, bör man akta sig att döma honom för hårdt. Det har vidare yttrats att, om man nu bifaller Utskottets förslag, sådant kan hafva till följd, att Riksbanken en annan gång får betala ut flera 100,000 kronor. Nej, mine Herrar, det tror jag ej. Den vidlyftiga behandling som denna fråga rönt, den omständliga skriftvexling som egt rum, den hemställen som gjorts till Riksdagen, Utskottets och Riksdagens öfverläggningar och beslut, allt detta skall utan tvifvel verka derhän, att en och

hvar, som hädanefter deponerar penningar i Riksbanken, skall taga noga vara på sitt bevis, *da* han ser hvad svårigheter som i motsatt fall möta. Jag är viss på, att en enskild bank icke vid ett liknande fall skulle göra så många svårigheter och fordra så stora garantier; liksom jag är öfvertygad, att hvilken enskild person som helst, som vet att annan man af honom har en rättmätig fordran, icke skulle undandraga sig att betala densamma, ehuru fordringsbeviset förkommit, under förutsättning nemligen, att fordringsegaren erbjuder och föranstaltar om fullt tryggande garantier därför, att gäldenären ej ånyo får utbetala beloppet. Jag kan icke finna annat än att i detta fall Riksbanken har sådana fullgoda garantier, att, derest efter utbetalningen till Conti depositionsbeviset skulle framdeles till inlösen företes, Riksbanken utan svårighet skulle kunna iakttaga sådana försigtighetsmått, att någon vidare utbetalning ej skulle behöfva ske, helst frågan om denna sak inom Riksbanken undergått en vidlyftig behandling och detta ej lärar på den bestämda preskriptionstiden falla bankstyrelsen ur minnet i det fall, att depositionsbeviset skulle möjligen i Riksbanken företes till inlösen, och jag är öfvertygad att en sådan begäran aldrig skall komma i fråga.

På nu anförda skäl yrkar således äfven jag bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Sparre: Det vore otvifvelaktigt synd om den italienske undersåten Conti, i fall han skulle förlora nu i fråga varande summa. För min del skulle jag således icke hafva något emot att Riksdagen sade: vi skänka honom dessa 11,500 kronor — ty jag antager, att det är sant att depositionsbeviset för honom förkommit. Då emellertid en af Kammarens lagkunnige ledamöter yttrat sig i det syfte, att Conti skulle ega *rätt* att utbetomma beloppet, så måste jag, med all aktning för denna ledamots otvifvelaktigt större juridiska insigter än mina, tillkännagifva, att jag icke kan dela denna hans åsigt. Han har till stöd för sin mening uppläst en punkt i depositionsbeviset, så lydande: "Öfverlåtelsen af detta bevis får ske endast till viss person och skall, för att vara gällande, tecknas å beviset; börande öfverlåtelsen till den nya egarens säkerhet hos Riksbanken till påteckning uppvisas." Denna sista "erinran" skulle jag, på sin höjd, vilja tillägga den verkan, att Riksbankens kassör skulle kunna vägra att till någon, å hvilken depositionsbeviset öfverlåtits, utbetala beloppet innan öfverlåtelsen blifvit å vederbörlig ort anmäld, men då det icke tillika är stadgadt någon påföljd för underlåten anmälan inom *viss tid*, så menar jag, att en innehafvare af beviset, om det är riktigt påtecknadt af Conti, kan när som helst, ännu i denna stund, göra en sådan anmälan. Jag betvivlar för min del, att någon domstol skulle kunna i sådant fall befria Riksbanken från skyldigheten att utbetala summan till innehafvaren. Det är visserligen sant, att lagen skiljer mellan löpande och icke löpande förbindelser; men nu i fråga komma förbindelser, depositionsbevisen, äro, då Riksbanken tillåter deras öfverlåtande, af den beskaffenhet, att lagen i 4 Kap. 4 § Utsöknings-balken stadgar, att om dem gäller samma lag som voro de ställda till innehafvaren. Jag kan således icke för min del undertrycka den mening, som jag uttalat i det föregående, att Riks-

*Rörande
franställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.*

(Forts.)

Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.

(Forts.)

banken blifver tvungen att ånyo utbetala summan. Har Riksdagen lust att gifva Conti denna summa, har jag icke något deremot, dock icke på den grund att han skulle vara berättigad dertill; ty detta vore, efter min öfvertygelse, ett farligt prejudikat.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! De flesta länder, som framskridit något i rättsutveckling, hafva, såvidt jag har mig bekant, en fullständig och uttömmande lagstiftning om sättet för dödande af förkomna värdepapper. Vår rätt är i detta hänseende ganska ofullständig. Vi hafva lagstadganden angående sättet att döda förkomna vaxlar, och vi hafva den af Utskottet omnämnda Kongl. förordningen den 29 Maj 1739, hvilken rörer Riksbankens då varande transportsedlar; men derutöver ega vi intet. Det är högeligen att beklaga, att denna brist i vår lagstiftning så länge stått ohulpen, och det är ännu mer att beklaga, om en utländing deraf skulle blifva lidande och icke kunna återfå sitt. För min del vidhåller jag den åsigt, som jag i en med förevarande likartad fråga uttalat i en reservation vid sammansatta Banko- och Lag-Utskottets betänkande vid 1870 års riksdag.

I afseende å tolkningen af den gällande rätten ansluter jag mig helt och hållet till hvad Herr Bergius yttrat. Ett vanligt skuldebref kan, äfven om det icke är ställdt till innehafvaren eller till viss man eller ordres, öfverlätas af borgenären till annan man. Men utgifvaren af skuldebrevet, gäldenären, kan i detta fall mot en senare innehafvare deraf göra gällande alla de invändningar, som han mot ursprungliga borgenären kunnat framställa. Han kan med framgång åberopa och styrka, att han till denne betalt skuldebeloppet, och vid sådant förhållande kan den senare innehafvaren af skuldebrevet icke utfå beloppet. Han kan styrka, att han eger en genfordran hos ursprunglige borgenären och fordra att denna skall gå i qvittning mot senare innehafvares af skuldebrevet fordran. Icke heller i detta fall kan denne på grund af skuldebrevet göra någon rätt gällande emot gäldenären. Vår lagstiftning gör i detta hänseende en bestämd skilnad mellan å ena sidan löpande skuldförbindelser (af tyskarne kallade Inhaberpapiere och af fransmännen billets au porteur) och å den andra icke löpande förbindelser. Men, enligt min uppfattning, är det klart, att ett depositionsbevis ingalunda är att anse såsom löpande förbindelse. Jag tror således, att i detta fall någon fara icke kan uppstå för Banken. En fara förefinnes dock, men för tredje man. Derå har Banko-Utskottet jemväl fäst uppmärksamheten i sista passus af de af Utskottet anförda slutskäl. Utskottet anför nemligen der såsom en möjlighet, att beviset, emot hvad Conti sjelf försäkrat, blifvit öfverlätet på eller öfverlemnadt till annan person, hvilken, om medlen till Conti utbetaltes, skulle ådragas skada eller förlust. Ja, det är sant. Men mot antagligheten af denna möjlighet talar, att Conti underkastat sig alla dessa kostnader och vidlyftiga åtgärder för att ådagalägga att depositionsbeviset förkommit, och en så aflägsen möjlighet kan icke föranleda mig att yrka ogillande af Banko-Utskottets betänkande, hvarföre jag tillstyrker bifall till detsamma.

Herr Bergius: Jag har begärt ordet endast för att göra en erinran emot Herr Grefve Sparres påstående, att jag skulle hafva yttrat:

det Riksbanken skulle vara juridiskt skyldig att till Herr Conti utbetala det i fråga varande beloppet. Detta har jag icke sagt, utan blott, att det icke finnes någon risk för Riksbanken att till Conti utbetala beloppet.

*Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.*

(Forts.)

Herr Danielsson: Det var med anledning af Herr Granlunds yttrande, att jag skulle hafva sagt, att depositionsbeviset skulle hafva förkommit genom slarf af en utländsk man, som jag begärt ordet. Jag erinrar mig visserligen hafva sagt ordet "slarf", men att förstå mina ord så som Herr Granlund uppfattat dem, det är en misstyding. Min åsigt är alldeles den samma, som många andras, att det är synd om karlen; och jag är ledsen att behöfva hafva en annan åsigt än att biträda hvad som här föreslagits; men det kan icke hjälpas. Då Conti icke förmår skaffa borgen eller ställa sig till efterrättelse hvad allmänna lagen föreskrifver för att utfä de positionen, så bör denna ej heller till honom utbetalas. Här har visserligen yttrats, att Conti skall vara i knappa omständigheter och att hans ekonomiska välfärd skulle vara mycket beroende deraf att han får ut dessa medel från Riksbanken. Jag tror visserligen, att han kan vara i behof af sina penningar; men jag lyser likväl fortfarande den åsigten, att man bör vänta åtminstone ett år för att se om icke någon annan på grund af detta bevis under tiden kan mot Riksbanken anställa kraf. Då det är fråga om att vidtaga sådana åtgärder, som den af Utskottet föreslagna, är det alltid nödigt att iakttaga den största försigtighet. Jag vidhåller det yrkande jag förut framställt.

Grefve Sparre: Ehuru det sannolikt icke kan vara särdeles intressant för Kammaren att höra juridiskt klyftiga dispyter emellan min värde embetsbroder, Herr Axel Bergström, och mig, så vill jag dock tillåta mig att mot hans anförande nyss göra en liten erinran. Han sade att lagen gör skilnad mellan löpande och icke löpande förskrifningar. Ganska rätt — det har jag aldrig förnekat —; men frågan i detta fall är om nu i fråga varande förskrifning af banken är löpande eller icke löpande. Hvilken beskrifning är det, som 1734 års lag gifver på löpande förskrifning? Jo, en löpande förskrifning är en sådan, som medför för dess innehafvare en ovilkorlig rätt att lemna förskrifningen i annan mans hand. Nu innehåller detta depositionsbevis, att öfverlåtelse af det samma må ske. Här ligger sålunda ett bevis derpå att förskrifningen är löpande. Herr Bergström har icke heller sagt något annat. Han grundade sin åsigt egentligen derpå att det vore nödvändigt för deponenten att hos banken göra anmälan om öfverlåtelser. Men depositionsbeviset stadgar ingen tid, inom hvilken denna anmälan skall ske. Den kan således ske när som helst, hvarefter den nye innehafvaren när som helst inom tio år från förskrifningens datum kan göra sin rätt emot banken gällande. Antagom att ett depositionsbevis på en million förkommer. Hafva vi en gång medgifvit att deponerade medel få under sådana förhållanden som de nu i fråga varande, då det rör blott 11,000 kronor, lyftas, så följer deraf ock att, om depositionsbeviset är af samma lydelse som Contis, så skulle den som förlorat ett depositionsbevis på en så stor summa, med detta prejudikat för ögonen kunna göra anspråk på att, sedan han blott i tidningarne infört några

Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.

(Forts.)

annonser om förlusten, fordra att Riksbanken skulle betala ut summan. Jag tror, som sagdt, att om man ser saken ur denna synpunkt, så blifver det betänkligt att stadga ett prejudikat, sådant som detta, ehuru jag å andra sidan har ganska mycken medömkan med mannen.

Hvad angår det yttrandet, att Conti genom de kostnader, han för saken nödgats underkasta sig, skulle hafva ådagalagt rättmätigheten af sina anspråk, så inskränka sig hans kostnader till några annonser i tidningarne och det kan icke berättiga honom till att få ut summan utan att förete depositionsbeviset. Vi skola dessutom besinna att Conti har en medarfvinge, som har rätt till andel i den deponerade summan. Huru möjligt är det icke, om också icke sannolikt, att Conti kan hafva lemnat beviset i denne medarfvinges hand, samt att denne medarfvinge, förmodligen äfven en italienare, är lika obekant med svenska språket, som Conti, och sålunda icke har läst beviset noggrannare än Conti samt tror att, om han har beviset i sin hand, så kan han, om han i banken infinner sig, få ut beloppet. Om denne medarfvinge inställer sig med beviset, jemte derå af Conti tecknad öfverlåtelse, så betviflar jag att någon domstol i Sverige kan underlåta att döma banken att betala.

Herr Lyttkens: Det har redan talats så mycket i denna fråga, att jag icke kan hafva något nytt att tillägga, utan vill blott instämma i hvad Herr Grefve Sparre yttrat. Jag vill blott påpeka att, så som förut framhållits af en talare, Herr Danielsson, i 24 § af Bankoreglementet säges, att öfver insättning meddelas bevis, "hvilket skall återställas, då penningarne lyftas". Det står här icke att beviset *bör* återlemnas, utan detta *skall* ske. Således är här lemnad en ovilkorlig föreskrift härom.

Det var likväl icke egentligen för att säga detta, som jag begärde ordet, utan för att uttala mitt beklagande att, då Herr Bergström sedan lång tid tillbaka funnit att vår lagstiftning i fråga om dödandet af värdepapper vore allt annat än tidsenlig, han, som varit så öfvertygad om tillvaron af denna brist, icke under den tid han stod regeringen nära, tillsåg att någon åtgärd från regeringens sida vidtogs för afhjelpande af denna brist. Han kan sålunda själf anses åtminstone i någon mån ansvarig för att icke något blifvit vidjordt för fyllandet af denna lucka i lagstiftningen, ty här finnes verkligen, såsom han sade, en stor lucka, som väl behöfver fyllas, men hvilket beklagligen icke skett.

Herr Rubenson: Grefve Sparre fotade sin bevisning derpå att vår lag endast känner till två slag af skuldebref, nämligen löpande och icke löpande och hänförde i fråga varande depositionsbevis till det förra slaget, enär öfverlåtelse deraf är tillåten. Vore det så i verkligheten, att det icke funnes något mellanting mellan dessa två slags förskrifningar, då hade Grefve Sparre otvifvelaktigt rätt; men nu är förhållandet såväl i detta som i andra fall att man icke kan uppställa teorierna så, att alla förhållanden kunna rangeras inom vissa kategorier, utan det finnes förhållanden, som kunna ligga på öfvergången än i det ena afseendet, än i det andra. Då lagen talar om löpande och icke löpande skuldebref förstår han med de förra sådana som ovil-

korligen kunna öfverlätas på annan man. Med detta depositionsbevis är likväl icke förhållandet sådant. Det är visserligen sant, att i det samma finnes meddelad rättighet till öfverlåtelse, men denna rättighet, som banken i beviset medgifvit, är endast vilkorlig. Dervid är nemligen såsom vilkor uttryckligen föreskrifvet, att beviset endast får öfverlätas till viss man, äfvensom att det skall uppvisas för banken, för att öfverlåtelsen skall vara gällande, ty såsom orsak, hvarföre beviset skall uppvisas, är uttryckligen sagdt, att det skall ske till den nye egarens säkerhet. För så vidt jag kunnat läsa detta vilkor rätt, betyder det att, om banken icke erhållit del af öfverlåtelsen, gäller denna icke för den nye egaren emot banken. Under sådana omständigheter kan jag icke inse, att det finnes någon verklig risk för banken i händelse penningarne i nu förevarande fall betalas ut. Jag vill till och med gå ännu längre och påstå att, äfven om derigenom skulle uppstå någon risk för Riksbanken, jag skulle rösta för att den i fråga varande personen finge ut penningarne; ty jag tror att, i ett fall som detta, det är riktigare, att risken bäres af Riksbanken, det vill säga af Sveriges folk, än af en enskild person, om hvilken det blifvit upplyst, att han befinner sig i små omständigheter och att en del af de penningar han insatt icke ens äro hans egna, utan tillhöra hans medarfvingar.

För min del kan jag icke heller förstå hvad Grefve Sparre menade med sitt yttrande, att Riksbanken skulle göra Herr Conti en skänk genom att nu betala ut dessa 11,500 kronor. Jag tror tvärt om, att, om banken icke betalar ut dessa medel, är det staten som skaffar sig en skänk på en enskild persons bekostnad. Icke heller kan jag gå in på Herr August Pettersons i Hasselstad åsigt, att man genom att bifalla föreliggande hemställan skulle uppmuntra utländska äfventyrare att komma in i landet och lura oss. Jag tror nemligen, att de utländska äfventyrare vi behöfva rädas för gemenligen icke ega 11,500 kronor; och vilja de bedraga oss, lära de väl icke heller börja med att deponera en så stor summa i banken.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr C. A. Larsson: Det var med anledning af Herr Grefve Sparres definition på depositionsbevisets löpande egenskap jag begärde ordet. Funnes icke de sista raderna i depositionsbeviset, der det står att öfverlåtelse af beviset finge ske endast till viss person och att öfverlåtelsen borde till den nye egarens säkerhet hos Riksbanken till påteckning uppvisas, så skulle jag gå in på Herr Grefvens påstående, att depositionsbevis i banken vore att anse såsom löpande skuldebref. Men hvad är det väl nu för osäkerhet den nye egaren af depositionsbeviset löper, om han icke anmäler öfverlåtelsen? Jo, han riskerar att Herr Conti sjelf, i trots af öfverlåtelsen, tager ut sina penningar ur banken eller också att han i banken upptager ett lån på motsvarande belopp, hvarigenom banken emot honom får qvittningsrätt, i — begge fallen således att förlora sina penningar. Det är således icke till någon nytta för denne tredje person att fördölja öfverlåtelsen. Denna stipulation i depositionsbeviset förtager således hela verkan af rättigheten till öfverlåtelsen. Följaktligen kan jag icke inse att det kan uppstå någon risk för banken, om penningarne nu utbetalas.

*Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.*

(Forts.)

Rörande
framställning
i anl. af ett
förkommet
depositions-
bevis.
(Forts.)

Jag vill icke, som Herr Rubenson, gifva mitt bifall till pennin-
garnes utbetalande, äfven om banken derigenom skulle kunna komma
att löpa någon risk, men just derföre att jag är fullt öfvertygad om
att någon sådan icke i något fall kan uppstå, röstar jag för min del
för att medlen genast må af banken utbetalas.

Herr Wistelius: Med anledning af några yttranden, som under
diskussionen blifvit fälda, ber jag att få upplysa, att dessa i Riksbanken
insatta medel, om hvilka nu är i fråga, utgöra ett arf till Herr Conti
och hans medarfvingar från en deras i Örebro afiden slägtning. Dessa
personer kommo till Örebro för att lyfta medlen och äro, efter hvad
jag hört af utredningsmännen i sterbhuset, i högsta grad fattiga. Då
de icke kunde medföra penningarne på den resa tillbaka till Italien,
som de sedermera företogo, insatte de dem i Riksbanken, för att så-
lunda hafva dem i säkerhet. Att de sedermera slarfvade bort deposi-
tionsbeviset, är ju för personer i deras ställning ursäktligt. Man har
åtminstone icke någon anledning att tro, det något begär att göra orätt
härför låg till grund. Då de nu hafva vidtagit alla åtgärder, som
svensk lag ålägger dem, för depositionsbevisets dödande, och då nu så
många erfarna jurister uttalat den åsigten, att någon risk för banken
icke genom medlens utbetalande kan uppstå, hemställer jag till Kam-
marens ledamöter, huru vida icke redan barmhertigheten manar till
att icke låta dem i deras utblottade tillstånd längre vara i mistning af
denna deras egendom.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, upptog Herr vice
Talmannen de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, och gaf enligt
dem propositioner dels på bifall och dels på afslag; och fann Herr vice
Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.
Votering blef begärd, i anledning hvaraf skedde uppsättning, justering
och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Banko-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 8

röstar Ja;

Den det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, visade 137 ja mot 26 nej;
varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

§ 4.

Om upphäf-
vande af åt-
skilliga lagens
bestämmelser
ang. edgång.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 8, i anledning af väckt
motion dels om upphäfvande af åtskilliga lagens bestämmelser angående
edgång, dels ock om underdånig skrifvelse i ämnet.

Utskottet hade hemställt:

att berörda af Herr *G. H. Stråle* inom Andra Kammaren afgifna
motion (N:o 7) icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Motionären Herr Stråle anförde: Ehuru, så som Herrarne nyss hörde, Lag-Utskottet ansett min motion icke böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda, befinner jag mig dock i den lyckliga ställning, att jag kan känna mig fullt belåten med detta Utskottets utlåtande, detta derföre att under det min motion hufvudsakligen inskränkte sig till en begäran om affåtande af en underdånig skrifvelse i ämnet, Utskottet deremot uttalar att den af 1876 års Riksdag i ärendet aflåtna underdåniga skrifvelse måste anses omfatta jemväl de så kallade lagliga ederna. Genom detta Utskottets uttalande har sålunda äfven vunnits det ändamål jag med min motion åsyftat. Vid sådant förhållande har jag också, långt ifrån att reservera mig mot, i stället med synnerlig tillfredsställelse mottagit Utskottets utlåtande; och om, såsom jag hoppas, Kammaren nu lemnar sitt bifall till detta utlåtande, har derigenom Kammaren äfven uttalat att den framställning jag med min motion åsyftat redan blifvit af Riksdagen hos Kongl. Maj:t gjord.

Jag har endast velat yttra detta såsom en förklaring, hvarför jag icke reserverat mig mot Utskottets betänkande.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 5.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion derom, att kommunalutskylder skola ur gäldbunden egendom utgå med förmånsrätt.

Ang. förmånsrätt för kommunalutskylder.

Uti Herr *Nils Nilssons* af Andra Kammaren till Utskottet hänvisade motion N:o 8 var föreslaget: "att Riksdagen ville för sin del besluta, att kommunalutskylder böra ur gäldbunden egendom med förmånsrätt utgå näst efter de fordringar, som omnämnas i 17 kap. 3 eller 4 § Handelsbalken."

I anledning af denna motion hade Utskottet, på anförda skäl, tillstyrkt: "att Riksdagen ville för sin del besluta följande förändrade lydelse af 12 § i 17 kap. Handelsbalken, sådant nämnda lagrum lyder enligt Kongl. förordningen den 8 Oktober 1861:

Företrädesrätt till lös egendom tillkommer dernäst Kronan för gäldenärs utskylder sista och löpande året, hvilka ej för fast egendom utgå, samt derefter landsting och kommuner för de till dem utgående utskylder för samma tid."

Enligt anteckning å utlåtandet, voro reservationer mot det samma inom Utskottet anmälda af Herrar *Asplund, Ribbing, Lindgren, Stråle* och Grefve *Mörner*.

Efter det Utskottets hemställan blifvit uppläst begärdes ordet af:

Herr *Bergius*, som yttrade: Den fråga, som nu blifvit väckt, har flera gånger förut varit föremål för Riksdagens behandling, utan att hafva lyckats tillvinna sig dess bifall. Sedan 12 § i 17 kap. Handelsbalken genom Kongl. förordningen den 8 Oktober 1861 erhållit sin nu-

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

varande lydelse, väcktes redan vid 1865—1866 årens riksdag förslag derom, att kommunen måtte enligt samma § näst efter Kronan njuta förmånsrätt för gäldenärs utskylder sista och löpande året. Lag-Utskottet yttrade med anledning deraf:

“Om den af motionären åsyftade fördelen kunde beredas kommunerna utan motsvarande olägenheter för enskilda, så skulle Utskottet icke tveka att anse hans förslag för välgrundadt. Men då det skulle leda derhän, att i ett gäldbundet bo med otillräckliga tillgångar de oprioriterade borgenärerna fingo de facto vidkännas gäldenärens oguldna kommunalutskylder, så skulle af ett sådant stadgande, som motionären föreslagit, följa en orättvisa af vida betänkligare art, än den förlust, som nu understundom kan drabba en kommun och, fördelad på dess samtliga medlemmar, blifver föga känbar. Kronans af ålder erkända och genom den i fråga varande paragrafen bestämda förmånsrätt synes redan i och för sig vara ett allt för hårdt ingrepp i enskilda borgenärens rätt för att mana till efterföljd och skulle säkerligen framfälla klagomål, om de personella kronoutskylderna i allmänhet uppginge till så höga belopp, som samma slags kommunalutskylder.”

Förslaget förnyades 1868 och 1869, men utan att vinna bifall. Vid 1871 års riksdag väcktes motion om förmånsrätt för kommunalutskylder, då likväl endast för sådana utskylder, som utgå för fast egendom; men icke heller detta förslag lyckades vinna framgång. De skäl för afslag, som anfördes af 1865 och 1866 årens Lag-Utskott, och hvilka jag nyss upprepat, tyckas mig vara af ganska stor betydelse. Men det är tillika en annan omständighet, som jag tror vara af ännu större vikt, nemligen den, att ehuru man hittills varit temligen ense om att i lagstiftningen undvika s. k. tysta förmånsrätter, genom det nu i fråga varande förslaget likväl skulle komma att införas en ny tyst förmånsrätt. Detta synes mig vara att gå i motsatt riktning mot den man hittills ansett med en klok kreditlagstiftning öfverensstämmande och således vara ett betänkligt steg tillbaka.

Bland de skäl, Lag-Utskottet i sitt utlåtande anför, förekommer följande: “Då staten för de utskylder, den medelst begagnande af sin beskattningsrätt sig betingat, eger förmånsrätt, synes ock konsekvensen fordra, att enahanda rätt tillkommer kommun för de utskylder, kommunen i öfverensstämmelse med den åt densamma förunnade beskattningsrätt ålagt sina medlemmar.” Jag kan omöjligen fatta rigtigheten af detta skäl. Af den omständigheten att för Kronan sedan uråldriga tider existerat förmånsrätt för dess utskylder — i 1734 års lag fans dock icke något stadgande om sådan rätt för personella utskylder — kan väl icke följa att denna förmånsrätt skall utsträckas till kommunalutskylder. Kronans förmånsrätt kan möjligen vara obillig och orättvis; det kan således finnas skäl för densammas afskaffande. Men en sak är, att tills vidare bibehålla en förmånsrätt, som redan finnes, till dess Handelsbalken hunnit omarbetas, *en annan* att införa en ny förmånsrätt. Skall man draga sådana konsekvenser från de särskilda bestämmelserna i vår nu gällande förmånsrättslag, fruktar jag att vi skola få en ny sådan, som visst icke öfverensstämmer med en sund kreditlagstiftning.

Af motionen finner man, att motionären icke åsyftat annat än för-

månsrätt för kommunalutskylder i egentlig mening. Detta förslag har emellertid af Lag-Utskottet blifvit utsträckt till landstingsskatten. Jag vill nu icke yttra mig om Lag-Utskottets befogethet i detta afseende; men med lika mycket skäl synes denna rätt böra utsträckas till åtskilliga andra afgifter, såsom t. ex. de personella utskylderna till presterskapet o. s. v.

*Ang. för-
månsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)*

Af hvad jag yttrat torde följa att jag är motståndare till förslaget. Men äfven om jag skulle önska framgång åt förslaget, tror jag icke att detsamma kan godkännas i den form, Lag-Utskottet föreslagit. Det heter att "Företrädesrätt till lös egendom tillkommer dernäst Kronan för gäldenärs utskylder sista och löpande året, hvilka ej för fast egendom utgå, samt derefter landsting och kommuner för de till dem utgående utskylder för samma tid." Således skulle för utskylder till landsting och kommuner — ehvad de gälla fast eller lös egendom — förmånsrätt ega rum endast i lös egendom, hvadan om gäldenären endast har fast egendom, någon förmånsrätt för nämnda utskylder icke skulle finnas.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Stråle: Jag kan tyvärr icke med detta Lag-Utskottets förslag uttrycka samma belåtenhet som med det nyss föredragna. Jag har äfven inom Utskottet reserverat mig mot betänkandet och detta till stor del af de skäl, som af den siste talaren redan blifvit anförda. Från den tid jag studerade juridik, hvilket nu är många år sedan, minnes jag hurusom man alltid hörde att man borde sträfva efter att minska antalet af s. k. tysta förmånsrätter. Nu deremot är det fråga om motsatsen. Utskottet säger i sin motivering: "någon företrädesrätt till utfående af dessa utskylder framför den skattskyldiges öfrige borgenärer finnes dock ej i lag stadgad." Nej, och detta, enligt min uppfattning, med rätta. Jag kan nemligen icke inse hvarföre kommunerna skulle ega en sådan förmånsrätt framför andra fordringsegare. Man invänder att Kronan redan har en dylik förmånsrätt; men härvidlag förefinnes dock en ganska väsendtlig skilnad. De utskylder, som en invånare i stad erlägger till Kronan, utgå för långt större och viktigare ändamål än dem, för hvilka han erlägger skatt till kommunen. En medborgare erlägger sin skatt till staten för det skydd han och hans familj såsom medlemmar i denna stat åtnjuter; men så är icke förhållandet med de skatter, som utgå till kommunen, de erläggas för helt andra och — om jag så må säga — vida lägre ändamål. Skälen för statens förmånsrätt för de utskylder, som till honom utgå, kunna sålunda icke tillämpas i fråga om de kommunala skatterna.

Utskottet säger vidare, att flerstädes i landtkommuner inträffar, att en enda eller några få medlemmar innehafva största delen af kommunens skattetal. Jag lärer visserligen, efter hvad jag erfarit, under näst föregående plenum erhållit en förebräelse för att jag icke kände till förhållandena på landet och en sådan förebräelse skulle med mera skäl kunna riktas mot mig i detta fall — men ingen i Lag-Utskottet har kunnat motsäga det påståendet, att hvad som här nämnes derom att en enda eller några få medlemmar inom kommunen skulle kunna be-

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

skatta hela kommunen, endast utgör ett undantag. Då man hittills lagstiftat, har man gjort det för regeln, icke för undantagen.

Slutligen ber jag få påpeka att, såsom den siste talaren anförde, denna förmånsrätt skulle komma att gälla äfven andra utskylder, som här icke åsyftas. I Stockholm t. ex. erlägges en icke obetydlig fastighetsskatt. Genom ett beslut, sådant som det af Utskottet föreslagna, skulle äfven denna skatt komma att inbegripas i de kommunala utskylder, som skulle uttagas ur den lösa egendomen. Jag tror derföre, i likhet med Herr Bergius, att, om Kammaren vill bifalla förslaget i hufvudsak, detsamma bör återremitteras till Utskottet för vidtagande af ganska väsentliga redaktionsförändringar i detsamma. Hvad beträffar den kommun, jag har den äran tillhöra, skulle, efter min uppfattning, ett bifall till förslaget naturligen för densamma medföra den fördelen att den finge företrädesrätt för sina kommunalutskylder. Den väsentliga skilnaden i afseende på beloppet af kommunal- och kronoutskylder förefinnes dock i hufvudstaden, att man erlägger i skatt till staten en krona och till kommunen sex kronor. Skall således förmånsrätt gälla äfven för kommunalutskylder, kommer detta att mera inverka på oprioriterade fordringsegares rätt än förmånsrätten för utskylderna till Kronan.

Jag har slutligen icke heller kunnat dölja för mig att genom bifall till detta förslag den förmånsrätt, som t. ex. Stockholms kommun derigenom erhöle, skulle verka derhän, att den skuldsättning, som för närvarande här pågår alldeles för hastigt — nemligen under nuvarande förhållanden 3 millioner om året — komme att erhålla ökad fart. Då jag icke kan gilla denna skuldsättning och således icke heller vill bidra till någon åtgärd, som kan påskynda densamma, är äfven detta för mig ett — jag medgifver det — enskildt, men bestämdt skäl att såsom riksdagsman icke tillstyrka något beslut, som direkt eller indirekt kan leda till ett sådant mål.

Då, efter hvad jag erfarit; Första Kammaren redan bifallit detta förslag, skulla en återremiss tjena till ingenting. Jag måste derföre förena mig med Herr Bergius och yrka afslag å betänkanDET.

Herr Lundberg: På skäl, Utskottet i sitt föreliggande betänkande anført, anser jag väl, att, under det förmånsrätt till betalning af kronoutskylder eger rum, sådan jemväl kunde böra åtnjutas för andra allmänna utskylder eller kommunalutskylder; men jag kan derföre alldeles icke gilla Utskottets förslag att denna förmånsrätt äfven beträffande fastighetsutskylder skulle utgå endast af lös egendom efter den dertill i 17 kap. 12 § Handelsbalken för Kronan stadgade företrädesrätt. Såvidt angår galdenärs utskylder för fast egendom borde, efter min åsigt, i fråga satta förmånsrätt ega rum äfven enligt 6 § i samma kapitel, som stadgar förmånsrätt för all afgäld af fastighet. Liksom denna förmånsrätt anses gälla för allmän bevilning till Kronan, borde, synes mig, en dylik förmånsrätt kunna medgifvas för alla afgifter, som utgå på grund af fastighetsbevilning. Om man också icke kan antaga att med stöd af nu gällande lag i åberopade 6 § förmånsrätt för kommunalutskylder af fast egendom i allmänhet må tillerkännas, tror jag mig dock kunna påstå, att, om en stad upplätit sin jord till enskilda per-

soner med skyldighet att för framtiden erlægga stadgad jordränta, eller om en stadskommun åtagit sig att mot en bestämd afgift fullgöra enskilde fastighetsegares skyldigheter i afseende å gatu- eller väghållning, dessa afgifter äfven böra utgå med förmånsrätt ur fastigheterna. Hvad Utskottet, till stöd derför att någon förmånsrätt för utskylder i mån af bevillning för fast egendom icke enligt 6 § i förutnämnda kapitel torde ega rum, anfört derom, att arrendatorn men icke jordegaren skall erlægga de utskylder, som af fastigheten utgå, anser jag med mera skäl kunna åberopas *mot* en sådan åsigt, enär det väl icke lär ligga någon rättvisa deruti att, under det fastighetsegaren har uti arrendatorns lösören jemlikt samma § förmånsrätt för hela arrendet, någon sådan rätt icke skulle ega rum för de utskylder, som skola erläggas för hans egen fastighet. Jag kan åtminstone icke finna någon rimlighet derutinnan. Ut i dom af år 1823 har, sedan Rådstufvurätten i Göteborg bestämt, att med förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § Handelsbalken skulle gäldas afgifter till Kronan och staden, och jordegaren fullföljt talan om betalning af arrende, Kongl. Majt förklarar, att jemlikt stadgandet i berörde 6 §, nämnde afgifter "ovilkorligen borde utgå före den af jordegaren fordrade afrad". Enligt min åsigt hade det derföre, när man nu velat stadga förmånsrätt för äfven andra allmänna utskylder än de till Kronan utgående, bort bestämmas enahanda förmånsrätt, som för kronoutskylder eger rum. Men då icke så föreslagits och man, enligt mitt förmenande, icke inom Lag-Utskottet fästare närmare uppmärksamhet vid innehållet af omförmälda 6 § och sammanhanget mellan denna och 12 § i 17 kap. Handelsbalken, anser jag med stöd jemväl af hvad i öfrigt nu blifvit i frågan anmärkt, att ärendet borde till förnyad behandling af Utskottet återförvisas; och hemställas huruvida icke så må kunna ega rum.

Ang. förmånsrätt för kommunalutskylder.
(Forts.)

Herr Torpadie: Det är alldeles obestriddligt att, på sätt talaren på Jönköpingsbänken anfört, den fråga, som nu föreligger till behandling, förevarit vid åtskilliga riksdagar. Men lika obestriddligt torde icke vara, att de skäl, som då blifvit anförda för begränsande af de tysta förmånsrätternas antal, varit mera öfvertygande än de skäl, som i Utskottets utlåtande blifvit till stöd för den deri gjorda hemställan för Riksdagen framlagda.

Den förnämsta invändningen mot Lag-Utskottets förslag torde vara den af Herr Bergius framställda, att man bör, så vidt möjligt är, söka att förekomma en tillökning i de tysta förmånsrätternas antal. Jag medger villigt, att en sådan förmånsrätt här är föreslagen till införande i vår lag; men faran häraf tyckes icke vara större än den som möjligen fruktades skola komma att inträffa då Kronan fick den förmånsrätt för sina utskylder, som omnämnes i 17 kap. Handelsbalken § 12, sådan den lyder i Kongl. förordningen den 8 Oktober 1861, sig tilldelad. Hvad som är lag blir i allmänhet snart bekant. Så skedde hvad angick förmånsrätten för kronoutskylder; och så skall äfven förhållandet blifva med den nu i fråga satta förmånsrätten, huruvida icke skälen till oviljan mot de tysta förmånsrätterna hufvudsakligen äro att söka i den omständigheten att de störst säkerheten för in-teckningsegare. Jag kan således häri icke se något hinder för att lemna mitt bifall till Lag-Utskottets hemställan.

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

Herr Bergius gjorde vidare en anmärkning mot Utskottets resonnement å sidan 5: "Då staten för de utskylder, den medelst begagnande af sin beskattningsrätt sig betingat, eger förmånsrätt, synes ock konsekvensen fordra, att enahanda rätt tillkommer kommun för de utskylder, kommunen i öfverensstämmelse med den åt densamma förunnade beskattningsrätt ålagt sina medlemmar."

För att besvara denna anmärkning ber jag att få gå tillbaka till den anledning, som förmått staten att tillerkänna sina utskylder förmånsrätt. Denna anledning lärer väl icke kunna vara annan än den, att staten ansett sig behöfva dessa utskylder för att kunna fullgöra sina förpligtelser och således måst söka för dem skaffa sig största möjliga säkerhet. Samma anledning, från kommunens synpunkt, har ock orsakat Utskottets förslag om förmånsrätt för kommunalutskylder. I sjelfva verket äro kommunalutskylderna ock, såvidt jag kunnat förstå, af samma natur som kronoutskylderna. Regeringsformen 57 § talar först om svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta, och öfverlåter derefter en del af denna beskattningsrätt åt de särskilda kommunerna för så vidt densamma berörer deras egna behof. Jag tror således konsekvensen i den af Herr Bergius klandrade del af Utskottets motivering är ganska riktig.

Slutligen gjordes äfven af Herr Bergius en anmärkning i formelt hänseende mot förslaget. Då motionären hufvudsakligen afsett förmånsrätt för kommunalutskylder i egentlig mening, hade Utskottet utsträckt denna förmånsrätt jemväl till sådana utskylder, som åläggas af landstingen. För gendrivande af denna anmärkning torde vara tillräckligt att erinra, att med kommunallagar torde i allmänhet förstås de lagar angående kommunerna, dessa kommuner må nu vara större eller mindre, hvilka tillkommo år 1862. Men om så är, synes äfven den af mig nyss åberopade grundlagsparagraf böra på dem tillämpas. Hade den ärade talaren på Jönköpingsbänken lagt någon vidare vigt härpå, så skulle jag hafva kunnat framlägga åtskilliga præcedensfall härutinnan; men då han sjelf är lagkunnig, så torde jag kunna förbigå dem.

Samme ärade talare nämnde äfven något derom att, i fall den nu i fråga satta förmånsrätten infördes, konsekvensen fordrade att samma rätt jemväl bereddes utskylderna till presterskapet. Häremot ber jag endast få erinra, att sistnämnda utskylder utgå efter en helt annan grund, än kommunalutskylderna, i följd hvaraf Utskottet, om det beträffande dem framkommit med något förslag, skulle hafva öfverskridit sin befogenhet. Utskottet har derföre icke heller med dem tagit någon befattning.

Man har också anmärkt såsom en oformlighet i förslaget, att den nya förmånsrätten icke medgifvits i annat än gäldenärens lösa egendom. Jag bekänner villigt att denna anmärkning kan anses vara i viss mån berättigad, men på samma gång får jag förklara att jag icke vet huru man skolat gå till väga på annat sätt, utan att på samma gång störa harmonien i förmånsrättslagen.

Herr Stråle fäste mycken vigt dervid, att det belopp, hvartill kommunalutskylderna uppgå, i allmänhet är mycket större än beloppet af utskylderna till Kronan. Jag kan eller vill för min del icke bestrida att så är förhållandet. Men om icke förmånsrätt egde rum för kom-

munalutskylder, utan det belopp, hvartill dessa uppgå, fortfarande skulle fördelas på de oprioriterade borgenärerne, så blefve faran deraf för dem i allmänhet icke synnerligen stor.

Lika litet kan jag dela Herr Stråles farhåga att, derest den nu föreslagna förmånsrätten blefve stadgad, följden deraf skulle blifva att kommunerna skulle inlåta sig på nya företag samt sålunda ådraga sig ökad skuldsättning. Ty är en kommun redan kommen derhän, att den behöfver stärka sin kredit för framtiden genom förmånsrätt för utskylder, som densamma tillkomma, så tror jag att med en sådan förmånsrätt icke är mycket bevändt. För en skuldsatt kommuns sättande i stånd att fullgöra sina redan åtagna förbindelser kan deremot denna förmånsrätt vara väl behöflig.

Jag vill icke längre trötta Kammaren med att taga uppmärksamheten i anspråk. I alla frågor, i synnerhet lagfrågor, kan man naturligtvis vara af mycket skiljaktiga meningar, således äfven i denna. Då emellertid de skäl, som blifvit till stöd för Utskottets förslag anförda, fortfarande synas mig giltiga, anhåller jag för min del att få till samma förslag påyrka Kammarens bifall.

Herr Engman: Den fråga, som nu föreligger, är ingalunda ny; den har, så vidt jag minnes rätt, varit före flera riksdagar efter det nya statsskickets införande. Orsaken, hvarföre förmånsrätt för kommunalutskylder icke stadgades i 1861 års förordning angående förmånsrätter ur gäldbunden egendom, tror jag egentligen hafva varit den, att de nya kommunalförfattningarna utfärdades först ett år sednare. Min öfvertygelse är emellertid, att nu i fråga varande förmånsrätt bort, lika väl som förmånsrätt för kronoutskylder, stadgas i nämnda förordning. Det har nemligen ganska ofta inträffat att vid konkurser endast en ringa del ur det gäldbundna boet kunnat utgå till kommunalutskylderna, så att återstoden af dessa måst i ett följande års räkenskaper utdebiteras på öfriga medlemmar inom kommunen samt åstadkommit trassel och besvär. Vid sådant förhållande och då Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan samt denna således lyckligtvis redan genomgått skärselden der — något som mycket sällan händer — vet jag icke något skäl, hvarföre icke jemväl Andra Kammaren skulle till samma hemställan lemna sitt bifall.

Om jag hörde rätt, så yrkade Herr Lundberg återremiss. Men, så vidt jag kan inse, kan dermed ingenting vinnas, då Första Kammaren, såsom nämndt, redan fattat beslut och återremiss skulle endast föranleda Utskottet till att anmoda denna Kammare att fatta beslut. Vid sådant förhållande och då till följd af detta Första Kammarens beslut möjlighet förefinnes att ändtligen erhålla ett lagstadgande angående nu i fråga satta förmånsrätt, kan jag icke annat än på det lifigaste tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Om i den föregående frågan Herrarne hade det, ty värr, icke ovanliga nöjet att få höra olika meningar af juristerna, så tror jag att detta i den fråga, som nu föreligger, icke skall inträffa, ty jag har ännu icke hört någon enda rättsskipare, hvilken icke ansett detta förslag orättvist, förvillande och skadligt. Jag är också, på grund

Ang. för-
månsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

af hvad jag här fått höra från Kammarens jurister, temligen lugn för att Kammaren skall komma underfund med det för krediten skadliga system, som man söker att införa genom ett medgifva en förmånsrätt, hvarigenom på ett eller annat sätt *en* fordringsegare skall komma att omhuldas på de öfriges bekostnad.

I forna tider följdes det system att staten genom lagstiftningen i första rummet tillerkänt sig sjelf en tyst förmånsrätt i gäldbundet bo, och derefter medgaf en sådan rätt äfven åt åtskilliga andra fordringsegare. Men erfarenheten visade när, med affärsförhållandenas utveckling, konkurser oftare inträffade, att till följd af detta system, massan af borgenärer icke erhöles någon utdelning ur boet, enär alltsammans tillfallit egarne af de tysta förmånsrätterna. Finnes det väl, mine Herrar, någonting mera orättvist än att den, som hos en person på en eller annan grund har en fordran, skall beröfvas hela *sin* till fördel för en annan af lagen gynnad borgenär hvilken får sitt fullt ut, då för den förre ingenting blir öfrigt? Mig åtminstone vill det synas mera rättvist och billigt att, i fall man nödvändigt vill skydda någon, denne någon företrädesvis bör vara den mest behöfvande, den fattige. Ty icke blifver väl staten eller kommunen i ekonomiskt afseende ruinerad, om man gör dem likställiga med öfrige fordringsegare. Ett dylikt öde har emellertid ofta träffat enskilde, hvilka, tillhörande de oprioriterade fordringsegarnes klass såsom utdelning i boet fått ingenting. Senare lagstiftning har därför också gått ut på att stryka den ena förmånsrätten efter den andra. Jag för min del kan, som sagdt, icke annat än gilla detta förfarande; jag skulle till och med, ifall man väckte förslag om att stryka bort kronans företrädesrätt, obetingadt svara ja dertill; ja, jag skulle gerna vara med om att borttaga alla dessa tysta förmånsrätter på det att, vid inträffande konkurs, alla skulle få lika rätt. Herrarne torde bemärka att jag icke talar om de hypotekariska fordringsegarne, vid hvilkas tillkomst långgifvaren betingat sig en genom särskilda institutioner *offentliggjord* säkerhet, om hvilka de som inlåta sig i affärer med en person således kunna få kännedom. För nu i fråga satta förmånsrätt har man föreburit det skäl att kommunerna i annat fall skulle kunna gå miste om dem tillkommande utskylder. Jag är öfvertygad derom, att ifall nu föreliggande förslag blefve lag, man snart derefter skulle påyrka samma förmånsrätt för presterskapets löner och åtskilliga andra utskylder. Vi skulle på detta sätt kunna få en oändlig mängd af s. k. tysta förmånsrätter, hvarigenom ett gäldbundet bo helt och hållet spolierades. Rättvisan fordrar att, då, enligt sakens natur, alla fordringsegare hafva lika rätt i gäldbundet bo, så böra de också få dela tillgångarna, hvar och en i förhållande till sin fordran.

En talare från Vesternorrland har påstått att orsaken, hvarföre den förmånsrätt, hvarom nu är fråga, icke intagits i nu gällande förmånsrättsförordning varit den, att kommunallagarne då ännu icke funnos till. Men detta var icke orsaken, utan anledningen var den att man i vårt land, likasom i hela det öfriga civiliserade Europa, ansåg sig böra söka ur lagen, så vidt möjligt, borttaga alla tysta förmånsrätter. Det var då till och med fråga om att från förmånsrättsordningen utesluta förmånsrätten för staten, men man bibehöll den, emedan man ansåg det vara svårt för staten att bevaka sin rätt, hvilket deremot

icke är förhållandet med kommunen. Kommunalstyrelsen är nemligen alltid i tillfälle att, om det går utför för någon af kommunens medlemmar, se sin rätt till godo, men statens målsmän äro på så långt afstånd, att detta är för dem svårare. Dessutom kan förmånsrätt för utskylderna till staten lättare medgifvas än för kommunalutskylder, emedan de förra i regeln äro vida mindre än de senare.

Ang. förmånsrätt för kommunalutskylder.
(Forts.)

En talare på Stockholmsbänken, Herr Stråle, yttrade, att om kommunen vore säker på att af alla sina medlemmar utfå sina utskylder, skulle den blifva mindre betänksam i fråga om skuldsättning. Vi måste erkänna, att det i allmänhet är lyckligt, om kommunerna ej alltför mycket skuldsätta sig; de böra ej heller genom någon förmånsrätt dertill uppmuntras.

Slutligen ber jag att få upprepa hvad den ärade representanten från Jönköping sade, att, äfven om man ville bifalla förslaget, kunde man icke göra det i dess nuvarande form. Ty det kan icke vara billigt att, såsom Utskottet föreslagit, för utskylder, som utgå af fast egendom, förmånsrätt skulle lemnas endast i den lösa egendomen, men ej i den fasta, till förfång för andra borgenärer, som endast hafva förmånsrätt i lös egendom. Ett dylikt lagstadgande skulle vidare, såsom jag redan antydt, gifva anledning till en mängd tvifvelaktiga rättsförhållanden, som snart skulle fordra komplettering genom ytterligare lagstiftning. Det finnes nemligen en mängd utskylder, som stå på gränsen till kommunalutskylder, som bestämmas af landstinget, men som icke bestämdt kunna sägas utgå hvarken till kommunen eller till landstinget. En sådan utskyld är sjukvårdsafgiften, en sådan kommer kanske skjutsafgiften att blifva. Med ett ord: lagskiparen skulle råka i tvëksamhet vid tillämpningen af den nya lagen; förslag om nya förmånsrätter skulle oupphörigen väckas i stället för att, såsom rättvisan och klokheten kräfde, den ena förmånsrätten efter den andra af de redan befintliga borde upphävas.

Jag instämmer med de talare, som yrkat afslag å betänkandet.

Herr Jonas Andersson: Jag medger, att många skäl tala emot detta Lag-Utskottets förslag; men jag måste erkänna, att Lag-Utskottet både haft och angifvit starka skäl för bifall till detsamma. Det är å ena sidan fullkomligt sant, att den tysta förmånsrätten är obillig och bör inskränkas så mycket som möjligt. Men man kan å andra sidan icke räkna den rätt, om hvars införande nu är fråga, eller förmånsrätt för kommunala utskylder, till de tysta förmånsrätterna. Jag har exempel från min hemort — och jag tror, att många sådana skola finnas inom vårt land — der i en mindre kommun en eller två personer kunna disponera öfver tre femtedelar eller mera af hela röstmängden. Dessa possessionater bestämma, såsom egare till större delen af socknens fastigheter, kommunens utgifter i strid mot de mindre hemmansegarnes intressen. Sedan de bestämt utgifterna, göra de måhända konkurs; och kommunens öfrige skattskyldige medlemmar måste ansvara för följderna af deras beslut, ehuru de protesterat mot detsamma. Detta förhållande kan icke vara rättvist eller billigt. Det är icke heller jemförligt med förhållandet mellan en fordringsegare, som frivilligt ingått i affärer med en annan person, vid inträffande cession.

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

Jag har emellertid, som nämnt är, exempel på att så inträffat i min hemort; och jag är öfvertygad att så kan ske äfven i många andra delar af vårt land. Det är för att förekomma dylika obilligheter, hvilka lätteligen kunna leda derhän att personer blifva helt och hållet ruinerade till följd af tvånget att öfvertaga skyldigheter, vilkas bestämmande de motsatt sig, som jag yrkar bifall till betänkandet. Jag tror icke, att det är farligt om Andra Kammaren, likasom Första Kammaren, bifaller hvad Utskottet föreslagit.

Herr Torpadie: Jag ber Herr vice Talmannen och Kammaren om ursäkt, att jag ännu en gång begärt ordet, men jag har blifvit uppkallad af ett yttrande i början af Herr Grefve Sparres anförande, som, jag erkänner det, öfverraskade mig icke så litet. Han förklarade nemligen, att, om man i en föregående lagfråga fått höra Kammarens jurister hafva olika meningar, de deremot alla vore med honom ense i denna fråga. Det är visserligen sant, att en person i min ställning icke kan och — jag bedyrar det — icke heller vill göra något anspråk på att i juridisk bildning mäta mig med den ädle talaren, men jag ber dock få erinra att jag innehar literat rådmantjänst och således, ehuru en klen jurist, dock måste räknas såsom sådan. Detta i förbigående.

Hvad sjelfva saken angår yttrade den ädle Grefven något som syntes mig icke fullt logiskt, då han till bevis för origtigheten af Lag-Utskottets utlåtande androg, att alla förmånsrätter voro orättvisa och borde bortfalla. Här föreligger nemligen alldeles icke någon fråga om borttagande af alla förmånsrätter, och vore så fallet skulle jag i viss mån instämma med Grefve Sparre, utan här är tvärtom fråga om införandet af en ny förmånsrätt, hvilket Lag-Utskottet funnit lämpligt derföre att en dermed likartad förut finnes.

Att det understundom kan vara ganska svårt att i en konkurstvist afgöra, huruvida ett yrkande om förmånsrätt är berättigadt eller icke, veta vi alla, men att i fråga härom nu ingå i detaljer anser jag icke lämpligt. I ett afseende vill jag dock härutinnan svara Grefve Sparre, nemligen i fråga om i hvilket rum af förmånsrättsordningen sjukvårdsafgiften bör placeras. Då denna afgift påläggas af landstingen men inom den rymd i beskattningsbeloppet, som af Riksdagen anvisats, synes det mig som om densamma antingen vore af samma beskaffenhet som landstingsskatten eller och möjligen bör betraktas i likhet med kronoutskylder, i hvilket senare fall den sålunda redan skulle hafva förmånsrätt sig tilldelad.

Jag fortsätter vördsamligen mitt yrkande om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Friherre Nordenfalk: Då Lag-Utskottets utlåtande N:o 7 i förrgår här i Kammaren föredrogs, var frågan som deri behandlades redan genom Första Kammarens beslut fallen; och jag ansåg det derföre icke vara skäl att öka mängden af försvarare för detsamma. Här åter är ett annat förhållande, enär Första Kammaren bifallit Lag-Utskottets utlåtande och frågan således ännu är öppen. Vid sådant förhållande och då jag inom Utskottet biträdt det nu framlagda förslaget, ber jag

att få till hvad redan blifvit anfördt till försvar för samma förslag lägga några ord.

Man har ansett att genom förslaget skulle införas ytterligare en *ny tyst* förmånsrätt. Men i Lag-Utskottet gjorde sig den meningen gällande, att den nu föreslagna förmånsrätten ej kunde anses vara hvarken *ny* eller *tyst*, sedan nemligen genom lagstadgande blefve allmänt bekant, att för hvarje person den årliga skatten såväl till kommun som stat skulle främst utgå och den nu föreslagna förmånsrätten dessutom påtagligen endast är en konsekvens af den förmånsrätt, staten redan eger, enär kommunernas beskattningsrätt ursprungligen tillhört staten och af staten till kommunerna och landstingen öfverlåtits. Den synes mig derföre böra bestå jemt lika länge som statens egen förmånsrätt; kommunen behöfver till och med bättre än staten trygghet att dess årsinkomster verkligen inflyta.

Att de ändamål, för hvilka den kommunala beskattningen är afsedd, skulle vara "lägre" än de ändamål, som genom statsbeskattningen främjas, vill jag icke obetingadt medgifva. Ett bland dessa ändamål är ju undervisningens besörjande; men för samma ändamål användes ju äfven, såsom vi alla känna, en icke ringa andel af kommunalskatterna. Flera exempel skulle kunna nämnas.

Att kommunerna skulle hafva lättare än staten att vid indrifningen af sina skatter tillse sin rätt har jag något svårt att fatta, då kommunerna lika litet som staten kunna på grund af misstanka om en medlems dåliga affärsställning på förhand utkräfva utskylderna, utan den tid måste afvaktas, då dessa utskylder i allmänhet skola inbetalas, vid hvilken tid det kan vara för sent.

Främsta orsaken, hvarföre jag begärde ordet, var att meddela en upplysning i anledning af Grefve Sparres yttrande, att ingen jurist hade från honom i denna fråga afvikande mening. Jag vill i det afseendet endast nämna, att icke allenast, såsom vi redan hört, Lag-Utskottets vice Ordförande, utan äfven dess Ordförande och åtminstone trenne jurister af Första Kammarens ledamöter i Utskottet deltagit i Utskottets beslut. Jag för min del tror, att man visserligen kan hysa tvekan om bibehållandet af de tysta förmånsrätterna i allmänhet, men att detta förslag blott utgör ett korollarium af den förmånsrätt staten redan nu eger för sina utskylder. Af sådan anledning förenar jag mig med dem, som yrkat bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Ehrenborg: Äfven jag, som numera är delvis förekommen af herr Jonas Andersson, anmälde mig till ordet med anledning af Grefve Sparres yttrande, att man borde lagstifta för att skydda icke de stora och mäktiga, såsom staten och kommunen, utan de fattiga och ringa. Ja, Herr Grefve, det är just hvad detta förslag afser. Det är just de fattigare och ringare inom stads- och landtkommunerna som behöfva skydd. Det är icke så många år sedan vi upplefde den tid, då under goda penningtillgångar de rike och mäktige tvungo de ringa och fattige i våra kommuner att underkasta sig uttaxering för, bland annat, byggande af enskilda jernvägar. Vi hafva nu börjat upplefva den tid, då många af dessa mäktiga antingen redan stupat öfverända eller hafva svårt för att värja sig från ekonomiskt fall. Det är vid

Ang. för-
månsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

sådana tillfällen som dessa kommunalutskylder hårdast drabba de ringare inom kommunen; det är då som de företrädesvis behöfva skydd. Jag tror att denna dubbla erfarenhet, först af en förgången spekulationsvind, och sedermera af en deremot svarande reaktion, är af beskaffenhet att vi böra tillgodogöra oss den. Då nu detta gamla förslag återkommit samt till och med af Första Kammaren redan blifvit bifallet, så kan jag ej annat tro än att detsamma äfven kommer att vinna denna Kammares bifall, hvilket jag alltså, jemväl på grund af de skäl som i öfrigt under öfverläggningen förekommit, för min del yrkar.

Häruti förenade sig Herrar *Pehr Nilsson* i Wittjerf, *Åke Andersson*, *Sven Andersson* och *Per Nilsson* i Kulbult.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! På sätt den förste talaren redan visat, har ett märkeligt omslag i Lag-Utskottets åsigt rörande den nu förevarande frågan egt rum. Utskottet har nemligen tillföre, då förslag varit väckta om att tillägga fordringar å oguldna kommunalutskylder förmänsrätt till betalning i gäldenärs egendom, afstyrkt sådane förslag; nu deremot har Utskottet tillstyrkt bifall till ett sådant. Jag är verkligen icke säker på, att ju icke, i händelse frågan nu skulle falla vare sig genom ett afslag i denna Kammar eller, såsom troligt och önskvärdt synes, genom ett afslag af Kongl. Maj:t, Lag-Utskottet, derest förslaget en annan gång återkomme, då skulle afstyrka detsamma. Detta erinrar mig lifligt om en anekdot från min studietid, hurusom en professor i naturalhistorien som plögade föreläsa öfver jervfen, den ena terminen förklarade att jervfen vore en tågångare, *digitigrad*, men den andra terminen beskref honom såsom en sulgångare, *plantigrad*, hvilket gaf en kollegant anledning att vid tredje terminens början, innan föreläsning om jervfen återupptagits, ödmjukligen fråga professoren, huru jervfen skulle komma att gå under den terminen. Jag känner mig frestad att spörja Lag-Utskottet: Huru skall förevarande fråga gå nästa riksdag?

Men skämt åsido. Här har redan af Herr Grefve Sparre blifvit framhållet, hurusom en sund lagstiftningspolitik i förevarande hänseende bjuder, att, såvidt möjligt är, hvarje borgenär skall ega lika rätt till betalning i gäldbunden mans gods; och denna regel är så vigtig, att man icke utan de mest trängande anledningar bör afvika från densamma. En anledning till undantag från denna regel är naturligtvis en i laga ordning skedd förpantning af gäldenärens egendom, således, i fråga om lös egendom, handfängen pant och beträffande fast egendom en i laga ordning tillkommen och publicerad pantsättning eller inteckning deraf. Vidare finnes i vår lag några andra undantag från nyssnämnda regel, hvilka äro föranledda af särdeles ömmande omständigheter. Det är synnerligast i 4 § af 17 kap. Handelsbalken, som dessa s. k. tysta förmånsrätter förekomma; och om vi se efter, hvilka dessa förmånsrätter äro, skola vi finna uppenbart, af hvad anledningar förmånsrätt blifvit dessa fordringar af lagstiftaren tillerkänd. Nämnda paragraf lyder nemligen: "Är gäldbunden man död och hafver någon försträckt penningar eller varor till hans begrafning, det skall först gäldas. Dernäst den kostnad, som å egendomens uppteckning skäligen gjord är; sedan läkarelön, läkedom och föda under den dödes sista

sjukdom, deras arfvode, som honom deri skött hafva, så ock betjenters och tjenstehjons lön för sista året“. Desse tysta förmånsrätter äro af den beskaffenhet, att de afse all gäldenärs egendom såväl lös som fast. Utan omvårdnad i detta fall af den s. k. fastighetskrediten har lagstiftaren medgifvit desse borgenärer rätt att utfå sine fordringar äfven ur intecknad egendom, framför inteckningshafvaren. Dessa förmånsrätter synas vara föreskrifne af mensklighetskänsla. Sådana förmånsrätter hafva tillkommit antingen för persons skull eller för sakens skull eller, såsom de lagkloke säga, *ex privilegio causæ vel personæ*. Det är t. ex. för sakens skull man tillagt förmånsrätt åt fordringar för förskjuten begravningskostnad, ty, om förmånsrätt för en dylik fordran ej funnes, skulle kunna hända, att afiden gäldenär ej blefve begrafven utan att liket längre tid finge stå ofvan jord. För personens skull har man tillerkänt förmånsrätt åt t. ex. tjenstehjons lön för sista året.

Nu kan jag för min del icke finna några talande skäl för att tillägga kommuner förmånsrätt till betalning för obetalde kommunalutskylder. Man har visserligen såsom stöd för en sådan åsigt åberopat, att kronan redan har en sådan förmånsrätt. För min del beklagar jag, att en sådan förmånsrätt, som i 12 § af förmånsrättsförordningen stadgas, är kronan tillagd och skulle vilja hafva en qvarnsten bunden om denna förmånsrätts hals och sänka densamma, på det den icke må kurna åberopas såsom stöd för skapande af nya förmånsrätter; ty ingen är bättre än kronan i stånd att bära en förlust; för den enskilde borgenären är det deremot ofta ganska svårt att lida en sådan. Denna kronans förmånsrätt har först nyligen blifvit lagstadgad, nemligen genom 1861 års förordning. Förut tillerkändes kronan sådan blott på grund af praxis och en analog tillämpning af ett stadgande i bevillningsförordningen. Kronans ifrågavarande förmånsrätt har dock ordnats på ett konsekvent sätt. Den afser endast utskylder för sista och löpande året, hvilka ej för fast egendom utgå; men, såsom Herr Bergius redan visat, har Lag-Utskottet icke nu gått tillväga på samma sätt; Utskottet har nemligen föreslagit förmånsrätt för kommunalutskylder endast i lös egendom, således äfven i det fall, att dessa utskylder skola utgå af fast egendom.

Alla förmånsrätter äro af privilegii- eller undantagsnatur, och det är en allmän lagtolkningsregel att stadgandena om förmånsrätter skola tolkas i högsta grad restriktivt. De äro, såsom det heter, strictissimi juris. Denna regel innefattar således äfven ett bevis för, att man vid lagstiftning om tysta förmånsrätter bör följa samma grundsats, d. v. s. så vidt möjligt är inskränka deras antal.

På dessa skäl kan jag för min del icke biträda Lag-Utskottets i frågan uttalade åsichter, hvadan jag föränlättes yrka afslag å dess här gjorda hemställan.

Herr Engman: Jag begärde ordet andra gången egentligen derför, att Herr Grefve Sparre mot Lag-Utskottet framställt en anmärkning deri, att Utskottet föreslagit, att den här ifrågasatta förmånsrätten skulle utgå endast ur gäldenärens lösa egendom. Denna princip har Lag-Utskottet icke bestämt nu; utan den förekommer redan i 12 § af 1861 års förordning, om hvars antagande Grefve Sparre förmodligen varit

Ang. förmånsrätt för kommunalutskylder.
(Forts.)

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

med, då han väl vid den riksdag, då förslag till denna förordning af Lag-Utskottet framlades, var Utskottets ordförande. Det berodde väl således på ett förbiseende af honom, att paragrafen halkade in i förordningen sådan den nu är. Den finnes i alla fall.

Emellertid vill jag nu icke vidare upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag, som jag hoppas må bli Kammarens beslut.

Herr Anders Persson: Efter det så många talare redan yttrat sig i ämnet och efter det lifliga instämmande, som från flera ledamöters sida nyss kommit herr Ehrenborgs anförande till del, hade jag icke tänkt begära ordet, ty äfven jag kan i sjelfva hufvudsaken instämma med Herrar Jonas Andersson och Ehrenborg, hvilka talare enligt mitt förmenande tydligt och klart ådagalagt nödvändigheten af förändrade lagbestämmelser i det fall, hvarom nu är fråga. Hvad som egentligen föranledde mig att begära ordet var det yttrandet af Herr Bergström att, för den händelse lagen icke stadgade förmånsrätt för bestridande af begravningskostnader, det skulle kunna komma att inträffa att en gäldenär som affidit i fattigdom skulle få ligga obegravnen. Men någon så särdeles stor nödvändighet att för dylika fall stadga förmånsrätt i den affidnes tillgångar tror jag icke egentligen förefinnas, ty det är klart att, för den händelse en dylik förmånsrätt icke förefunnes, fattigvården nog finge sig ålagdt sörja därför att liket efter en fattig gäldenär blefve i behörig ordning jordadt.

Man har äfven påpekat den inkonsequens, som förmenats ligga i Utskottets förslag, då der föreslås att den ifrågavarande förmånsrätten under alla omständigheter skulle komma att utgå af lös egendom. Herr Bergström har i detta fall instämt med Herr Bergius; men jag ber att härvid få hänvisa till hvad Lag-Utskottets ärade vice Ordförande redan anført till bemötande af dessa åsigt; och någon vederläggning af Herr vice Ordförandens argumentation har jag åtminstone icke ännu hört.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Grefve Sparre: Jag är först och främst skyldig att bedja den ärade representanten från Kalmar om ursäkt därför att jag icke observerat att han yttrat sig i frågan. Alla jurister inom Kammaren med hvilka jag samtalat i denna sak hafva varit ense med mig och därför har jag yttrat mig som skett; men jag inser nu, att äfven i denna sak jurister kunna vara af olika tankar. Att deremot Herrarne af majoriteten icke äro af olika mening befarar jag nästan. Jag kan dock icke underlåta att uttala den åsigt, att Herrarne härvidlag lagstifta något litet i egen sak samt att det är det egna intresset som härvid manar Herrarne, då det ju, såsom I tycken, kan vara rätt roligt att skaffa sig säkerhet att icke vidare drabbas af andras kommunalutskylder. Men en sådan princip bör vara främmande för hvarje lagstiftare; och, om någon bör skyddas i detta fall så bör det minst vara han sjelf. Det är såsom ledamöter i kommunalstämma, mine Herrar, som I känna en viss smak för att genomdrifva denna förmånsrätt för kommunalutskylder. Men detta är orätt, därför att sjelfva principen om för-

månsrätt är orättvis. Då konkurs inträffar, böra alla fordringsägare hafva samma och lika rätt i den gäldbundnes egendom; och det är blott i högst trängande fall, såsom i fråga om begravningskostnad för en utfattig afiden gäldenär eller för tjenstehjons löner m. m. dylikt som undantag i detta fall bör göras, men icke för sådana gäldenärer, som icke äro i behof deraf. Herr Ehrenborg må derföre förlåta mig att jag ej rätt begriper hans tankegång, då han bland de fattighjon och andra behöfvande, för hvilkas skull han anser att förmånsrätten bör bibehållas, äfven omnämnde kommunerna på landet. Icke måtte väl dessa kommuner vara att betrakta som utfattiga eller som tjenstehjon. Så eländigt kan det icke stå till med någon af våra landtkommuner. Kommunen kan lika väl som hvarje annan fordringsägare tillgodose sin rätt.

Ang. för-
månsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

Jag har sagt — och deri har jemväl en annan talare instämt — att man snarare borde gå i motsatt riktning och i stället för att tillskapa nya förmånsrätter söka så småningom taga bort allt hvad tyst förmånsrätt heter, till och med för staten, undantagandes de nyssnämnda, på särdeles ömmande omständigheter beroende. Få vi nu den ifrågasatta nya förmånsrätten, så kommer man, jag försäkrar det, att bland kommunalutskylderna försöka skjuta in än den ena, än den andra af den mängd afgifter, som ligga på gränsen mellan utgifter till lands-ting och utgifter till kommunen. Kan man väl för öfrigt bestrida den orättvisa, som ligger deri, att, när konkurs inträffar, några fordringsägare taga allt och de öfriga få intet? Och detta skall ju komma att inträffa dess mera i samma mån som en kommun åtager sig större utgifter. Man måste besinna huru många fattiga det är, hvilkas sista skärf kan stryka med i en konkurs och det obilliga uti att genom förmånsrätt för kommunen förtaga dessa fattiga allt hopp att kunna utfå denna sista skärf endast för att gynna kommunen. Så måste lagstiftaren resounera; han får icke se på sitt eget bästa i främsta rummet och stifta undantagslagar för kommunerna. Ty detta vore en orättvisa, som ovilkorligen förr eller senare skulle straffa sig sjelf.

Talaren från Norrland har mot min anmärkning, att enligt detta lagförslag kommunen endast finge förmånsrätt till lös egendom, invändt, att det icke berodde på något förbiseende af Lag-Utskottet, utan derpå, att enligt 1861 års förmånsrättsförordning förmånsrätt för krono-utskylder egde rum endast i lös egendom. Jag behöfver icke vidare förklara den saken för herrar jurister; men för dem som tilläfventyrs äro mindre hemmastadda i dessa förhållanden, ber jag få upplysa, att orsaken hvarföre det i nu gällande förordning om förmånsrätt står, att "dernäst hafve Kronan företräde till lös egendom för gäldenärs utskylder — — — —, der de ej för fast egendom utgå", är den, att redan förut i 6 § 17 kap. Handels-balken stadgas, att Kronan har förmånsrätt i fast egendom för afrad, tionde och annan afgäld. Vill man nu i 12 § samma kap. Handels-balken inflicka förmånsrätt för kommunalutskylder, så, då Kronan enligt nämnda § tillförsäkras förmånsrätt endast i lös egendom, följer häraf ingalunda att kommunen får företrädesrätt i fast egendom. Man må vara aldrig så angelägen om att gifva kommunen förmånsrätt, så får man väl dock icke skriva en lag, som är oriktig och hvars tolkning kan föranleda till tvister och tvifvelsmål.

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

Så t. ex. har representanten från Kalmar uttalat det förmenande, att enligt det nya lagrummet sjukhusavgifter skulle utgå med förmånsrätt. Men just derföre att detta är en undantagslag, tviflar jag på att en domare skulle kunna säga, att hvad som skall utgå till lasarettet är en utskyld "till landstinget".

Det är en vanskelig sak, mine herrar, att stifta lag. Man måste dervid gå med synnerlig varsamhet till väga; en obetänksamhet i detta afseende, ja till och med ett aldrig så litet tvivelaktigt uttryck kan gifva anledning till alltför mycken skada, alltför många tvister — och och en tvist på detta område är en olycka. Lagstiftarens förnämsta pligt bör derföre vara att med största försigtighet skriva lagen; åtminstone får han icke gilla en lag, som redan vid fråga om dess antagande ådagaläggas vara så felaktig som den nu föreslagna. Kommer då dertill, att saken i och för sig sjelf är oriktig och att det enligt min öfvertygelse är omöjligt att utan ett stort tankesprång påstå, att förslaget är tillkommet till den fattiges fromma — då det tvärtom, ehuru visserligen lödande kommunen till nytta, blir till skada för den fattige — så kan jag icke finna något giltigt skäl att antaga detsamma; och yrkar jag derföre fortfarande afslag å utlåtandet.

Herr Nils Pettersson: Jag begärde ordet hufvudsakligen med anledning af Grefve Sparres nyss uttalade varning, att man bör akta sig för att lagstifta i eget intresse. Jag skulle vilja veta hvilken lagstiftning som icke blifvit gjord för egna intressen. Vi hafva t. ex. ganska svåra ansvarsbestämmelser för brottslingar, just för det egna intresset, att vi bättre skola skyddas mot faran af deras handlingar.

Jag öfvergår nu till den andra delen af frågan. Grefve Sparre betonade starkt att de enskilda fordringsegarne i ett konkursbo vanligen äro så behöfvande och att det vore orättvist om kommunen skulle få taga ut sin rätt före dem. Då det är klart, att, om kommunen förlänas förmånsrätt, afkortningarne af kommunalutskylder blifva betydligt mindre och således de skattskyldiges bidrag för framtiden kunna beräknas till mindre belopp, än om fortfarande en del utskylder skulle afkortas, så kan man ju med lika fog taga hänsyn till de enskilda individer i kommunen, hvilka måste betala utskylder, och säga att dessa äro behöfvande. Det är tydligt, att ju mera ordentligt kommunalutskylderna inflyta, ju mindre blir den genom afkortning uppkomna bristen, som året derpå måste fyllas genom nya bidrag. För min del tror jag således, att man lika väl kan säga, att de enskilda medlemmarne i kommunen äro behöfvande, som att fordringsegarne äro det. I de flesta fall torde fordringsegaren ej vara i så stort behof som den fattige allmogen i allmänhet.

Den ärade talaren ansåg det hårdt att taga "sista skärften" till kommunalutskylderna. Jag förstår ej, huru Grefven kan resonnera på det sättet. Är ställningen sådan, då veta nog sysslomännen i konkurser att ändå använda "den lilla skärften" utan att den kommer fordringsegarne till godo. Denna återstod eller det ungefärliga belopp, hvartill utskylderna till Kronan och kommunen uppgå, skulle för konkursmassan ofta vara en sådan obetydlighet, att det icke ens är värdt

att tala derom. Utskylderna till kommunen äro till största delen beräknade i vissa procent af egendoms- och inkomstvärdet. Inträffar någon gång att utskylderna uppgå till ovanligt högt belopp, så måste derföre tillgångarne i proportion dertill vara stora, hvarföre utskyldsbeloppet i förhållande till det hela ej betyder mycket.

Hade Lag-Utskottet gått motionärernas önskingar till mötes och lagt förmånsrätten så långt tillbaka som till 4 §:n, då skulle man nog fått höra klagas att inteckningarne vore i fara, men då Utskottet vidtagit den modifikationen att förlägga förmånsrätten ända bort i 12 §:n, så synes det mig vara just på sista upphållningen. Man bör väl sent omsider få litet ordning äfven med afseende å kommunalutskylderna, och då nu Första Kammaren redan godkänt Utskottets förslag, tror jag att äfven denna Kammarer bör utan tvekan bifalla detsamma. Jag yrkar bifall.

Herr Magnus Jonsson: Då ännu ett skäl för bifall till Lag-Utskottets föreliggande förslag finnes, men jag ej hört detsamma anföras under diskussionen, så tager jag mig friheten att med några ord vidröra frågan. Grefve Sparre har framhållit att det vore orättvist, om ej alla fordringsegare, så vidt möjligt, skulle få åtnjuta samma rätt. Jag kan gå in derpå; men man bör äfven besinna, att hvar och en, som skattar till kommunen för ett visst belopp, är berättigad att derstädes föra sin talan och åtnjuta rösträtt i förhållande till skattebeloppet. Nu kan det lätt inträffa att en enda medlem af kommunen eger flere röster än alla öfrige inom kommunen tillsammans. Enligt statistiken för 1873, som senast blifvit tillgänglig, funnos redan nämnda år öfver 50 församlingar, der en enda person egde röstöfvervigt och följaktligen kunde ensam besluta öfver kommunens utgifter. Det skulle nu kunna hända att en sådan person, som tvungit kommunen till oskäligt stora utgifter och skuldsättning, måste inställa sina betalningar. Jag hemställer då, huruvida det icke är rättvist att kommunen med förmånsrätt ur konkursen utfår de kommunalutskylder, som till större delen härröra af cessionantens eget beslut. Är det ej billigt och rättvist att kommunen i så fall eger förmånsrätt för sin fordran, just på den grund, att kommunen icke egde rätt pröfva den säkerhet, han hade att erbjuda vid det tillfälle, då han ensam beslutade den stora utgiften. En långifvare deremot har rätt att pröfva den lånesökandes säkerhet och derefter lämpa lånevilkoren.

Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Just det fall, den siste talaren omnämnde, visar att förslaget icke erbjuder någon praktisk nytta. Han framhöll att en enda person stundom har beslutanderätten i kommunen, men detta fall kan icke gerna grunda sig på annat än den omständigheten, att bemälda person är stor fastighetsegare inom kommunen. I de aldra flesta fall är detta förhållandet. När nu förslaget icke innehåller, att kommunen skulle få förmånsrätt i fastighet och bemälda person måhända icke eger lös egendom, så får kommunen ändå icke ut restantierna. Detta exempel visar således endast, att Utskottets förslag är ofullständigt och otillfredsställande.

Ang. förmånsrätt för kommunalutskylder.
(Forts.)

Ang. för-
mänsrätt för
kommunal-
utskylder.
(Forts.)

Herr Asker: Det är förunderligt huru hastigt åsigterna kunna ändras! Om det tillåtes mig att ur min enskilda erfarenhet återföra i Kammarens minne en lågkomst, så vill jag nämna, att jag vid 1844—1845 årens riksdag var protokollsförande hos det hedervärda bondeståndet. Då förekom i ståndet en sakrik, genomgående, grundlig och bevisande öfverläggning derom, att de tysta förmånsrätterna borde ur lagen försvinna. Denna öfverläggning väckte på sin tid så mycken uppmärksamhet att hela debatten in extenso stod att läsa i tidningen Aftonbladet.

Nu återigen vill man inslå en helt annan väg; man vill nu icke, såsom i andra stater, gå framåt — man vill gå tillbaka. Jag hemställer till Eder, mine Herrar, huruvida ett sådant sätt att lagstifta kan vara riktigt eller klokt eller öfverensstämmande med sunnda lagstiftningsgrundsatser. Dessutom har under denna öfverläggning, såvidt jag förstår att bedöma, alldeles oförtydligt blifvit ådagalagdt, att, äfven om man vill godkänna åsigten om lämpligheten af den nya förmånsrätt man här vill införa, det dock icke lyckats Lag-Utskottet att framlägga ett antagligt förslag härom. Och om nu också Riksdagens Andra Kammare instämmer med den Första i godkännande af detta Utskottets utlåtande, kunna Herrarne väl tro, att Högsta Domstolen kan förorda bifall till ett sådant lagförslag och att Kongl. Maj:t skulle kunna sanktionera detsamma? Jag för min del betvivlar detta och jag vill icke göra mig skyldig dertill att hafva sökt bidraga till ett lagförändringsförslag, som — man må tänka i själfva det materiella af saken hvad man vill — likväl i formen är så affättadt, att det omöjligen, efter mitt omdöme, kan slutligen godkännas. Jag yrkar afslag.

Herr Wieselgren: Det skulle varit för mig fullkomligt obegripligt hvad hvad som föranledt den stämning för det förevarande förslaget, som gjort sig gällande här i Kammaren, såvidt icke en talare här straxt bakom mig lemnat mig uttydning på gatan. Det är numera för mig klart, att man i ett tillbakagående i landets ekonomiska förhållanden ser ett tillräckligt skäl för tillbakagående äfven på lagstiftningens område. Det är fråga om att åstadkomma en lex in casu. Jag tror icke, att detta kan vara välbetäckt; och på de grunder, som två talare på Stockholmsbänken och en på Jönköpingsbänken anført, yrkar jag afslag å Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som under densamma förekommit, gaf Herr vice Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets förslag, dels på afslag derå, dels ock på återremiss; och förklarade Herr vice Talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och, sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 9,

röstas Ja;

Den, det ej vill.

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammarern afslagit Utskottets hemställan.

Omröstningen försiggick och utföll med 79 ja mot 68 nej; hvadan Utskottets hemställan bifallits.

§ 6.

Ordet lemnades, på begäran, till Herr Ehrenborg, som yttrade:

Vid afgifvandet af min motion N:o 141 om beviljande af ett extra anslag å 15,000 kronor att efter Kongl. Maj:ts bepröfvande användas såsom bidrag till sådana landtkommuner, hvilkas fattigvård väsentligen betungats genom större i deras närhet förlagda garnisoner af värfvade trupper, utbad jag mig att efter motionstidens utgång få för detta mitt förslag gifva skäl. Vid fullgörandet häraf har jag funnit lämpligt att, för ådagaläggande af att verkligt behof och rättmätigt anspråk i bemälda hänseende förefinnes, såsom *exempel* framhålla en särskild garnisonsort, *Karlsborgs fästning*, och en särskild derintill gränsande landtkommun, *Mölltorps* socken i Skaraborgs län. Sistnämnda af endast 21 $\frac{1}{8}$ mantal bestående samhälle, rönste visserligen redan vid den tid, då jag för 25 år sedan lemnade samma ort, en och annan olägenhet af i fråga varande granskap. Socken i dess helhet hade dock då ännu karakteren af ett hufvudsakligen af bofasta jordbrukare bestående anständigt landsamhälle. Vid återkomst hit för några år sedan fann jag den deremot till icke ringa del vara sorgligt förvandlad till ett slags fästningsförstad, som nödgas från Kongl. Maj:ts och Kronans värfvade trupper upptaga, med sig införlifva och underhålla hvad den städse tillväxande stora garnisonspunkten kastar ifrån sig, sålunda företeende en årlig folkmängdstillväxt af det slag som, långt från att stå i förhållande till stigande välmåga, fastmer är för kommunen i hög grad känbar. På Karlsborg fans tillföre ej annan truppstyrka än dels en under bevakning af ditkommenderad indelt trupp stående bataljon af kronoarbetskarlar, hvilka såsom fångar stodo i allmänhet utom social beröring med den tillgränsande landsorten och efter utgåendet återförpassades till sina hemorter, dels ock ett fåtaligt fästningskompani af Göta artilleriregemente, mestadels värfvade inom orten och till stor del bosatta såsom gifva inom kasernen. Kronoarbetskorpsen blef för få år sedan bortflyttad och ersatt genom värfvade arméns disciplinkompani, och artilleri-fästningskompaniet utgör numera kasernerad ungdom. Från detta enda kompani är det emellertid som största delen uppstått af den tunga, som enligt härhos bifogade intyg har drabbat det närliggande lilla landsamhället. Då så är, hvad har då detta samhälle att vänta från den värfvade styrka som nu mera tillhör Karlsborg och som ouppörligen ökas! De värfvade trupperna derstädes — jag afser nemligen icke den betydliga öfriga styrkan af indelt trupp, såsom infanteriets underbefälsskola under fyra månader årligen, de ditkommenderade garnisonsförstärkningarne och den blifvande underbefälsskolan — utgjorde den 1 Januari innevarande år:

	Enligt stat.	Effektivt.
Nionde artilleribatteriet	101.	65.
Tionde d:o	101.	83.
	Transport 202.	148.

	Enligt stat.	Effektivt.
Transport	202.	148.
Fästningsartillerikompaniet	55.	55.
Sappörbataljonen	360.	199.
Disciplinkompaniet.....	—	244.
	Summa 617.	646.

Uppenbart är att de olägenheter, hvilka från dessa trupper kastas öfver den såsom exempel uppgifna landtkommunen, skola om ej hjälp mellankommer växa till en höjd som slutligen gör samma kommun rent af förstörd. Det är visserligen ett egendomligt läge som gör att just detta Mölltorp, antagligen mer än någon annan kommun i riket, blir sålunda lidande. Karlsborg har nemligen knappt någon annat granskap än just denna socken, hvars östra derintill gränsande hälft utgör inre delen af den utaf Wettern och en mindre insjö omflutna landtunga på hvars yttersta udde Karlsborg ligger. Detta i olikhet mot andra garnisonsorter, der det onda sprides dels inom ett större stadssamhälle och dels inom flera omgifvande landtsocknar som dela bördan. Dertill kommer ock Karlsborgs egenskap af att vara en Kronans större arbetsort. Då den värfvade karlen uttjent sin kapitulation, knutit sina förbindelser utanför fästningen och vunnit kännedom om de tillfällen till arbetsförtjenst som erbjuda sig vid den allt mer sig utvidgande fästningsbyggnaden, så skaffar han sig bostad i närmaste trakten derutanför, så länge något kyffe står att erhålla. Något fattigvårdsbidrag från Mölltorp och de beklagansvärda egarne till dess $21\frac{1}{8}$ hemman ifrågakommer vanligtvis icke det första året. Om så skedde, vore Kronan skyldig att jemlikt 31 § fattigvårdsförordningen dertill bidraga. Nej, det går till en tid, karlen har arbetsförtjenst och förtär den; snart är emellertid hemortsrätt i Mölltorp förvärfvad, fattigvård skall der utgå, understöd anslås åt värfvade krigsmansenor eller barnen utackorderas, *allt efter en make eller far, af hvars arbetskraft icke denna socken utan Kongl. Maj:t och Kronan för dess militära ändamål dragit uteslutande fördel.* Det är hufvudsakligen på denna väg, och dernäst i följd af den mera oregelbundna och icke legitimerade extra folktillökning, hvartill den från rikets alla delar sammanskrapade garnisonen anses kraftigt medverka, som de fakta redan hafva uppstått, om hvilka det bifogade förut åberopade intyget bär vitne. Må man icke möta mig med erinran om att en kommun, liggande intill en så stor garnisons- och fästningsbyggnadsort, bör genom lättad afsättning samt prisstegring å landtmannavaror vinna ersättning för det nu öfverklagade onda. Hvad denna magra sandremsa producerar utöfver eget konsumtionsbehof är en försvinnande obetydlighet af hvad det stora Karlsborg kräver och som från andra orter dit levereras per jernväg eller sjölägenhet; och den förmån, som tillkommer hemmansegarne inom den angränsande lilla socknen, att för deltagandet uti en eller annan leverans till fästningen drabbas af en lägre fraktkostnad än de som bo mera aflägsse, kan icke i nämnvärd mån uppväga den tillökning, som af samma närhet försakas ej blott i fattigvård, utan jemväl i folkskolekostnad. Detta redan då man bedömer saken blott ur synpunkten af de direkt ekonomiska uppoffringarne. Dertill kommer i moraliskt hänseende en ännu betänkligare indirekt påföljd, då nemligen inom den i fråga varande

sockendelen på en mycket begränsad areal hopas backstugor och inhysesnästen, befolkade af menniskor, öfver hvilka det näppeligen är möjligt hålla någon uppsigt, då faktiskt deras "leben und treiben" tillhöra det stora Karlsborg, ehuru det lilla Mölltorp får lagligen räkna dem såsom sina och oakortadt njuta all den ofrefnad de ästadkomma.

Svårigen lär någon kunna bestrida att det förhållande jag angifvit är upprörande och orättvist. I fråga om hvad deremot bör göras kan jag, beträffande särskildt den nu exempelvis framhållna garnisonsorten med dess grannkommun, tänka mig tre möjligheter för hjälp eller lindring. *En* vore att staten någon gång för fästningens räkning, måhända af militära skäl, tillagnade sig någon del af det i fråga varande området och sålunda bildade omkring Karlsborg en verklig territorial församling, som komme att inom sig behålla hvad som nu öfverlättes på en annan. Detta mål torde dock vara svårt att vinna, eller åtminstone aflägsset. Ett *annat* medel att få olägenheterna i någon mån mildrade skulle möjligen kunna vinnas på *lagstiftningens* väg, nemligen genom utsträckning från *ett* till *flera* år af den tid från värfvad karls afgång ur tjensten, hvarinom enligt 31 § fattigvårdsförordningen behovet af fattigvård skall för honom eller hans familj hafva uppstått, derest bidrag af allmänna medel skall för understödet kunna lemnas. En dylik utsträckning torde dock från andra sidor möta betänklighet, och förändringen vore också icke af beskaffenhet att kunna annat än i ringa mån lätta den nu varande bördan. Under sådana omständigheter synes mig endast återstå att genom ett extra anslag från Riksdagens sida Kongl. Maj:t sättes i tillfälle att på underdänig ansökning af kommun lemna den samma något understöd, för så vidt samma kommun kan ådagalägga att ett motsvarande belopp af dess utskylder drabbat den i följd af garnisonerade och värfvade truppers förläggande i dess närhet. Ut i 34 § af fattigvårdsförordningen hafva vi ju ett stadgande som förpligtar bruks- eller fabriksidkare med flera *inom* en kommun att, om de genom användande af en större personal betunga fattigvården i högre grad än som motsvarar de på dem belöpande ordinarie utskylder, ytterligare erlægga ett visst maximibidrag per matlag. Har det då icke lika mycken eller mera rätt och billighet för sig att Kronan, då den samma näst utanför sitt område oskäligt betungar genom stora truppmassor ett litet landsamhälle, därför vidkännes något tillskott!

Såsom förut erinrats är det lokala förhållandet mellan den af mig såsom exempel valda garnisonsorten och kommunen genom bådas insulära läge så egendomligt, att den olägenhet som tillskyndas den senare svårigen lär på något annat håll hafva sitt motstycke. Detta hindrar dock icke att andra landtkommuner på något större afstånd från samma garnisonsort få erfara i viss *mån* det samma, liksom jag också tror mig veta att anledning till enahanda klagomål förefunnits äfven i närheten af andra svenska värfvade garnisonsorter än blott Karlsborg. Jag har därför tagit frågan allmänt och begärt anslaget såsom staldt till Kongl. Maj:ts förfogande att användas för hvilken som helst kommun, som styrker sig vara till dess åtnjutande behörig.

"På anmodan af Riksdagsmannen för Södra Wadsbo domsaga, Godsegaren Herr R. Ehrenborg, få vi undertecknade i afseende på den ytterst betungande inverkan, som de städse ökade värfvade trupper å

Karlsborgs fästning på den derintill gränsande Mölltorps kommun utöfva, lemna för åren 1870—1877 följande uppgifter:

Enligt kommunens räkenskaper utgjorde de kontanta utgifterna för fattigvården år 1870 1,003 kronor 56 öre; och 1873 1,193 kronor 10 öre, — således en ökning på dessa tre år med 189 kronor 54 öre (eller årligen med omkring 6 %). — År 1873 utgjordes utgifterna för fattigvården, såsom nämndes, af 1,193 kronor 10 öre, men år 1877 hade de stigit till 2,045 kronor 95 öre: således en ökning på dessa år med 852 kronor 85 öre (eller årligen med omkring 17 %).

Af fattigvårdens protokoller och specialräkningar synes, att denna tillväxt i fattigvårdsstungan har sin väsentliga orsak af dels tjänstgörande, dels afskedade artilleristers och sappersers hustrur och barn och äfvenså af oäkta barn, hvilka leda sitt ursprung från de å Karlsborgs fästning förlagda värfvade trupper. Inom Mölltorps socken bo för närvarande 23 artilleristfamiljer med tillsammans 78 barn, för hvilka senare församlingen måst anordna en särskild folkskola. Mölltorps socken består af $21\frac{1}{8}$ mantal, för hvilka taxeringsvärdet utgör 693,900 kronor.

Mölltorp den 5 Februari 1878.

A. J. Kempe.

Komminister och v. Pastor.

A. Gustafson.

Ordförande i kommunalnämnden.

Vördsamt anhåller jag att detta mitt anförande med åtföljande intyg må hänvisas till Stats-Utskottet, att der tagas i välvilligt öfvervägande vid behandlingen af den i fråga varande motionen.

Kammaren biföll Herr Ehrenborgs anhållan; och skulle alltså Herr Ehrenborgs anförande öfverlemnas till Stats-Utskottet.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>Per Nilsson</i> i Råby	under 12 dagar från och med den 4 Mars.
„ <i>A. A. Rutensköld</i>	„ 14 „ „ „ 9 „
„ <i>Lars Månsson</i>	„ 14 „ „ „ 24 „

§ 8.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.